

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXI.

CELOVEC, PETEK, 24. DECEMBER 1976

ŠTEV. 52 (1793)

V teh dneh okoli božiča je navadno posebno veliko govora o miru: o miru v družini, o miru na vasi in v svetu, o miru v deželi in državi, pa tudi o miru širom po svetu.

Govorimo o miru tam, kjer je predvsem od nas samih odvisno, ali bo ta naša želja postala resničnost — v lastni družini, kjer je potrebno res zelo malo in že bo družinska skupnost postala otok harmonije in sožitja. Treba je le, da člani te skupnosti svoje osebne in sebične interese uskladijo s skupnimi koristmi, ne da bi se zaradi tega morali odpovedati svoji individualnosti.

Ce je to možno v družini, mora biti izvedljivo tudi v širšem okviru. Saj je tudi vas ali mesto v določenem smislu le družinska skupnost, seveda neprimerno večja in zato tudi obremenjena z raznoličnostjo problemov. Ob dobri volji in s skupnimi prizadevanji, zlasti pa ob medsebojnem spoštovanju je marsikaj mogoče urediti; čeprav rešitve ne bodo vedno in povsod idealne — veliko bo že doseženo, če si ljudje ne bodo več sovražniki, marveč sosede.

In sosedje želimo biti tudi v skupni domovini, toda sosedje v smislu

Ustavno sodišče razsodilo:

Gre za diskriminacijo koroških Slovencev

V pritožbi društva „Kulturni dom“ zoper odločbo koroške deželne vlade, ki je potrdila negativno odločbo celovškega magistrata, s katero je bilo zavrnjeno dovoljenje nakupa zemljišča na Kardinalschütt po zakonu o stanovanjskem načrtovanju, je — kakor znano — ustavno sodišče najprej prekinilo pritožbeni postopek in uradno uvedlo postopek o preverbi zakonitosti odredbe celovške mestne občine o spremembi namembe zemljišča.

V tem postopku je ustavno sodišče na seji dne 16. 12. 1976 razsodilo, da je zadnja odredba celovške občine o spremembi namembe zemljišča protizakonita, ker po eni strani ni bila v smislu zakonov pravilno objavljena, po drugi strani pa za spremembo namembe zlasti zemljišča, ki ga je kupilo društvo „Kulturni dom“, niso bili dani važni vzroki, kakor jih predvideva zakon, marveč je bila namemba tega zemljišča spremenjena samo zaradi tega, da bi preprečili nakup po „neljubem kupcu“, kar pomeni kršenje ustavno zajamčene pravice enakosti pred zakonom.

S tem je ustavno sodišče že v postopku o preverbi zakonitosti zadnje celovške odredbe o spremembi namembe zemljišča praktično razsodilo tudi o pritožbi društva „Kulturni dom“, ki je utemeljevalo svojo pritožbo zlasti s kršenjem ustavno zajamčene pravice enakosti pred zakonom. Vsekakor razsodba o pritožbi društva „Kulturni dom“, ki bo izšla šele pismeno, ne bo mogla mimo gornje ugotovitve, ki z drugimi besedami pravi, da je šlo pri spremembi namembe zemljišča, ki ga je kupilo slovensko društvo, in pri zavrnitvi dovoljenja tega nakupa za diskriminacijo slovenske narodne skupnosti.

Predmetna razsodba prizadene posebno celovškega župana, ki je pred ustavnim sodiščem osebno z vso vehemenco branil odredbo in se poskušal prikazati kot posebnega prijatelja Slovencev, čeprav je — kakor je bilo tekom razprave nedvoumno dokazano — osebno poskušal nagovoriti prodajalca predmetnega zemljišča, da odstopi od kupne pogodbe s slovenskim kupcem.

PODPREDSEDNIK JUGOSLOVANSKE VLADE VRATUŠA:

Nespremenjeno stališče Jugoslavije do reševanja manjšinskega vprašanja v Avstriji

„Stališče Jugoslavije do reševanja manjšinskega vprašanja v Avstriji se ni spremenilo. Če bodo odlašali z rešitvijo tega problema, se lahko vse skupaj samo še bolj zaplete.“ Tako je izjavil podpredsednik zveznega izvršnega sveta SFR Jugoslavije dr. Anton Vratuša v pogovoru z domačimi in tujimi novinarji v Radencih. In še je naglasil: „Problema manjšin ni mogoče rešiti brez njih ali proti njim, podlaga za rešitev tega vprašanja pa mora biti državna pogodba, ki sta jo podpisali tako Avstrija kot Jugoslavija.“ Posebno pa je poudaril: „K rešitvi tega problema ne morejo prispevati zakoni, ki pomenijo revizijo državne pogodbe in so kot taki podlaga za diskriminacijo ali asimilacijo.“

Podpredsednik jugoslovanske vlade je v tej zvezi tudi izrazil prepričanje, da je pravice manjšin mogoče uresničiti brez preštevanja. Opozoril je na znano jugoslovansko stališče, da so manjšine, katerih pripadniki so legalni državljani držav, v katerih živijo, lahko most, ki prispeva k zblizovanju sosednjih narodov — „vendar samo tedaj, če jim večina v teh državah resnično zagotavlja enakopravnost“.

K manjšinskemu vprašanju v Avstriji je na liskovni konferenci v Beogradu zavzel stališče tudi predstavnik zunanje ministristva Mirko Kalezić. Na vprašanje v zvezi

z „dialogom“ med koroškimi Slovenci in avstrijsko vlado je Kalezić odgovoril: „Jugoslovanska vlada je vedno menila, da je pot do izpolnitve 7. člena državne pogodbe v neposrednem in konstruktivnem dialogu avstrijske vlade s predstavniki slovenske in hrvaške narodnostne manjšine v Avstriji.“

Glede izjave gradiščanskega deželnega glavarja Keryja, ki je v pogovoru s tujimi novinarji pred nedavnim izjavil, da „manjšinskega vprašanja ni“, pa je Kalezić dejal: „Tako koroški Slovenci kot gradiščanski Hrvati so v številnih deklaracijah in izjavah opozorili na to, da niso enakopravni z večinskim narodom Avstrije in razložili dejanski položaj, to je, da republika Avstrija še do danes večino ma ni izpolnila mednarodnih obveznosti, določenih v 7. členu državne pogodbe, ki se nanašajo na pravice in zaščito slovenske in hrvaške narodnostne manjšine na Koroškem, Stajerskem in Gradiščanskem.“ Izjava deželnega glavarja Keryja takšno stanje le potrjuje — je dejal Kalezić — in jo je mogoče označiti samo kot izraz asimilacijske politike fistih sil, ki takšno politiko zagovarjajo in ki že leta delujejo na Gradiščanskem, da bi hrvaški manjšini odvzeli njen hrvaški etnični značaj. „Taka politika pa ne prispeva, marveč le škoduje sporazumevanju z manjšinami pri urejanju tega perečega vprašanja jugoslovansko-avstrijskih odnosov.“

Zadovoljne praznike in mnogo uspehov v novem letu vsem bralcem, naročnikom in sotrudnikom

UREDNIŠTVO **Slovenski VESTNIK** UPRAVA

Uvod v nove odnose med Italijo in Jugoslavijo

Z ogromno večino skoraj 90 odstotkov navzočih poslancev je poslanska zbornica italijanskega parlamenta prejšnji petek ratificirala italijansko-jugoslovanske sporazume, s katerimi so zdaj formalno pravno urejena važna vprašanja medsebojnih odnosov. Te rešitve so bile dosežene s tako imenovanimi osimskimi sporazumi, ki odpirajo novo poglavje v odnosih med obema državama in na Jadranu, kar bo imelo brez dvoma velik pomen za mir, varnost in napredek v tem delu Evrope.

V zadnjem času so šovinistične in zlasti neofašistične sile v Italiji in še posebej v Trstu skušale za vsako ceno preprečiti ratifikacijo teh sporazumov (obširen komentar objavljamo na 2. strani — op. ured.). Ven-

dar pa so končno prevladale demokratične sile, ki so se odločile za novo stran v zgodovini italijansko-jugoslovanskih odnosov ter zadale s tem hud udarec nespravljamim krogom šovinistov in neofašistov.

Uveljavitev osimskih sporazumov pa je velikega pomena tudi za slovensko narodnostno skupnost v Italiji. V teh sporazumih se je namreč Italija obvezala, da bo slovenski manjšini zagotovila največjo možno zaščito, in sicer — kar je posebno važno — na celotnem ozemlju pokrajine, torej na Tržaškem enako kot na Goriškem in v Videmski pokrajini. Tozadevno je poslanska zbornica tudi že sprejela posebne dokumente s povsem določenimi nalagami oz. obveznostmi. Od vlade med drugim zahteva, da mora pripraviti potrebne instrumente, „ki bodo slovenski narodnostni manjšini v Furlaniji-Juljski krajini zagotavljali enake pravice, svoboden razvoj in globalno zaščito“. Zahtevana je globalna zaščita in ne le jezikovna; to zaščito pa je treba razširiti na celotno ozemlje, tako da nova ureditev ne bo veljala le za Tržaško (nekdanjo cono A, kjer so bile pravice slovenske manjšine določene z londonskim sporazumom), marveč tudi za Goriško (kjer so imeli Slovenci doslej precej manj pravic) in še posebej za Videmsko pokrajino (kjer Slovencev uradno sploh niso priznavali). Končno pa je pomembno še dejstvo, da je v novem dokumentu govora o narodnostni in ne le o jezikovni manjšini, kot je bilo doslej v navadi.

Kot „prvi korak“ je ratifikacijo osimskih sporazumov pozdravil tudi Primorski dnevnik v Trstu, ki meni, da obstaja danes politična volja, da se tudi vprašanja slovenske narodnostne skupnosti začno globalno reševati. Seveda bo realizacija zastavljenih ciljev zahtevala še veliko naporov, „toda prvi koraki so zastavljeni dobro in bolj obetajoče kot doslej“.

Mir je naša želja

enakopravnih in enakovrednih sodelavcev. Zato odločno odklanjamo poskuse vseh tistih, ki nas hočejo v deželno in državno skupnost sprejeti le pod pogojem, da se „integriramo“ v večinski narod, to se pravi za ceno odpovedi lastnemu narodu. Dosledno pa zavračamo zato tudi „rešitve“, ki jih sprejemajo mimo nas in v našo škodo ter jih nam vsiljujejo, ne da bi nam dali možnost, da bi pri iskanju teh rešitev enakopravno sodelovali in soddločali kot enakovredni partnerji.

Iskreno si želimo mir in sožitje v deželi. Vendar ta mir ne sme biti „pokopališki mir“, kot ga je npr. pred leti napovedalo glasilo KHD; prav tako pa tudi sožitje ni uresničljivo tako dolgo, dokler bodo manjšinsko politiko z vednostjo in celo s podporo pristojnih uradnih dejavnikov zlorabljali nemški nacionalisti za svoje plebiscitarne odločitve v smislu „zmage v nemški noči“. Po tej poti gotovo ne bo uspelo ustvariti ozračja, potrebnega za dialog med pristojno vlado in prizadeto manjšino — pa naj se posamezniki izven ali celo znotraj naše narodne skupnosti še tako trudijo, da bi iz črnega napravili belo. Kajti podlaga za skupno reševanje ne morejo biti strankarsko-oportunistični „sporazumi“ proti manjšini in tudi ne protimanjšinski zakoni, ki pomenijo revizijo državne pogodbe; podlaga morejo biti edinole jasna določila člena 7.

Ta določila pa je treba izpolniti v celoti, po duhu in črki, predvsem pa v sodelovanju in sporazumno s prizadeto narodno skupnostjo. Samo tako bo mogoče doseči rešitve, ki bodo zagotovile resnično sožitje in pravičen mir v deželi!

Vsi prisrčno vabljeni na tradicionalni
26. Slovenski ples

ki bo v soboto 8. januarja 1977 s pričetkom ob 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celovcu.

Tokrat bosta za ples igrala znana in priljubljena

● Ansambel bratov Avsenik

● Ansambel Stane Mancini s kombo kvartetom

Vstopnice po 40 šil. v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v knjigarni „Naša knjiga“ in v pisarni SPZ; po 50 šil. pri večerni blagajni.

Slovenska prosvetna zveza

ENAKOPRAVNOST PO KOROŠKO:

V kmetijski zbornici ni pravice za slovenščino

V ponedeljek se je sestal na volitvah 21. novembra izvoljeni občni zbor koroške kmetijske zbornice, da izvoli novega predsednika in predsedstvo ter strokovne odbore stanovskega predstavništva koroškega kmetijstva. Za novega predsednika je bil izvoljen Valentin Deutschmann, prav tako zastopnik ÖVP-jevskega Bauernbunda kot njegov predhodnik Stefan Sodati, kateremu so se deželni glavar Wagner in predstavniki posameznih frakcij zahvalili za njegovo dolgoletno delo v kmetijski zbornici. Osnovanih je bilo tudi osem strokovnih odborov, v katerih pa mandatar Skupnosti južnokoroških kmetov nikjer ni zastopan; zbornični svetnik Ignac Domej je zato glasoval proti taki odločitvi.

Sicer pa je nastop predstavnika južnokoroških kmetov spet enkrat odkril razmere in duh, ki prevladujejo v koroški kmetijski zbornici. Kajti komaj je Domej svoj govor začel v slovenščini, ga je nestrno prekinil novi predsednik Deutschmann, ki je prav v tem forumu že večkrat zelo osorno reagiral, če je slovenski mandatar le poskušal spregovoriti vsaj nekaj besed tudi v svojem materinem jeziku.

Vse besedičenje o koroški „tolerantnosti“ in vse samohvale o avstrijski „širokogrudnosti“ v manjšinskem vprašanju izpuhtijo v prazno in se razpočijo kot milni mehurčki spričo stvarnosti, ki vlada v koroški kmetijski zbornici, kjer očitno še danes velja nacistično povelje „Kärntner, sprich deutsch!“ To pa je tudi dovolj prepričljiv dokaz, kako neosnovane in neupravičene so izjave vseh tistih deželnih in državnih predstavnikov, ki s trditvami o „vzorni“ rešitvi zavajajo domačo in mednarodno javnost. Kajti „enakopravnost po koroško“ postavlja take trditve na laž! Pri tem pa je kmetijska zbornica le eno izmed področij, kjer o resnični enakopravnosti sploh ne more biti govora; da je to javnopravna ustanova, je samo toliko bolj značilno za odnos, ki ga v Avstriji in še posebej na Koroškem kažejo do manjšinskega vprašanja, to je do pravic in enakopravnosti obeh narodov v deželi.

V ostalem je občni zbor kmetijske zbornice potekal zelo „spravljivo“. Ta „božični mir“ je poleg slovenskega mandatarja in njegovega poskušnega nastopa v materinem jeziku motilo le še dejstvo, da zastopniki splošne kmečke zveze (Allgemeiner Bauernverband), katere je letos poleti opozorila nase z vrsto spektakularnih protestnih akcij proti „uradni“ kmetijski politiki, tudi zdaj niso glasovali za novega predsednika Deutschmanna.

Zastopnik južnokoroških kmetov Domej se je v svojem govoru zavzel za izboljšanje pridobitvenih pogojev za male kmete, za pospeševanje obrti in industrije na podeželju ter za zmanjšanje bremen, ki jih mora prebivalstvo na vasi nositi za gradnjo cest, vodovodov in drugih infrastrukturnih nalog. Predvsem pa je izrazil upanje, da bo pri pospeševanju v bodoče meročajna potreba in ne narodna pripadnost posameznika.

Post v boju za resnico

Spor med katoliško delavsko mladino ter celovskim škofijstvom, ki je — kakor smo v našem listu že poročali — nastal zaradi odstranitve tajnice omenjene organizacije Edde Konrad, še vedno ni bil rešen. Nasprotno: v svojem odločnem boju zoper krivico, „pri iskanju resnice in pravičnosti“, se je 60 aktivistov katoliške delavske mladine odločilo za štiridnevni post, kakor so imenovali svojo protestno akcijo.

Stališča na obeh straneh se slej ko prej bistveno razlikujejo: medtem ko skušajo v škofijstvu celotno zadevo zreducirati na osebno nesposobnost Edde Konrad, ki ji očitajo nespoštovanje službenih predpisov, pa KAJ vztraja pri tem, da gre za načelna vprašanja, za spor, ki korenini v različnih političnih pogledih med KAJ in uradno cerkvijo, kar prihaja do izraza tudi v manjšinskem vprašanju.

Pravilnost stališča KAJ brez dvoma potrjuje dejstvo, da je do sedanjega „spora“ prišlo neposredno v zvezi z angažiranjem KAJ in zlasti njene tajnice Konrad v solidarnostnem gibanju za pravice koroških Slovencev in še posebej v boju proti diktatu preštevanja. Zato je od ureditve tega „spora“ tudi v veliki meri odvisno, koliko verodostojnosti bo v bodoče imela akcija „Skupna Koroška“.

UNICEF - most solidarnosti

Pred nedavnim je obhajala svojo tridesetletnico ena izmed organizacij Združenih narodov — namreč Mednarodni otroški sklad za hitro pomoč otrokom ali, kakor se skrajšano imenuje, UNICEF. Ta organizacija je bila ustanovljena 11. decembra 1946 in ima zdaj za seboj že tri desetletja uspešnega dela.

Pobuda za pomoč otrokom, ki so bili žrtve druge svetovne vojne in so ostali brez staršev, brez strehe nad glavo in brez varstva, ki so bili izmučeni, bolni in podhranjeni, je nalezla na pozitiven odziv v svetu. Da bi rešili njihova življenja, je na pobudo OZN prispevalo pomoč v obliki živil, zdravil, oblačil in obutve nad 60 držav ter jo namenilo otrokom v tistih državah, ki jih je najbolj prizadela druga svetovna vojna. In tako je nastal UNICEF.

Prvi program pomoči te humanitarne organizacije je rešil eno generaci-

jo otrok v 14 državah sveta, ki so bili žrtve druge svetovne vojne. Tada pokazalo se je, da otroci v Afriki, Aziji in Latinski Ameriki večinoma živijo v lakoti, bolezni, neznanju in revščini. Trije od štirih otrok na svetu namreč živijo v manj razvitih državah in državah v razvoju. Večini primanjkuje hrane, obleke, strehe nad glavo, mnogi se nikoli ne naučijo pisati in brati, njihova življenjska doba je zaradi pomanjkanja zelo kratka.

Ob teh dejstvih se je mednarodna zavest razvijala in dozorelo je spoznanje, naj ne bi revščina kot usoda spremljala otroke v manj razvitih deželah vse življenje. Tudi same dežele v razvoju so začele aktivno iskati možnosti, da bi odpravile lakoto, bolezni, nepismenost in revščino ter s tem rešile otroke trpljenja in pomanjkanja. Klici mednarodne solidarnosti so prišli do Združenih narodov, ki so podprli takšna prizadevanja. Tako je UNICEF

Ob koncu minulega meseca, 27. in 28. novembra 1976, je imela zveza avstrijskih protifašističnih borcev in žrtv fašizma (KZ-Verband) svoj zbor v Mauthausenu, kjer so se zbrali delegati iz cele Avstrije, pa tudi predstavniki sorodnih organizacij ter mednarodne federacije doporniških gibanj (FIR). Predsednik dr. Ludwig Soswinski je v svojem poročilu obširno govoril tudi o pojavih neonacizma in neofašizma v Avstriji ter je v tej zvezi poudaril, da je z nevarnostjo takih pojavov treba seznaniti predvsem mladino in jo „obvarovati pred morebitno infekcijo“.

Posebej je bilo na zboru govora tudi o trenutnem položaju na Koroškem, na katerega sta predvsem opozorila člana predsedstva dr. Luka Sienčnik in Josef Nischelwitzer; pa tudi predsednikovo poročilo je zajemalo to področje. Dr. Soswinski je ocenil npr. tudi vlogo koroškega Heimaldienstla („pogosto drug izraz za nacistično na Koroškem“) ter spomnil na delovanje teh krogov pred drugo svetovno vojno, ko so po Avstriji vabili turiste na Koroško z opozorilom, da Židje niso zaželeni. Leta 1945 na Koroškem niso izumrli niti antisemiti — je v Avstriji aktualno tudi danes niti izseljevalci Slovencev, je dejal

nadaljeval s prizadevanji v obliki novih, tako imenovanih dolgoročnih programov pomoči, na podlagi katerih načrtujejo posamezne dejavnosti za dolgoročno pomoč otrokom skupno z deželami, ki to pomoč potrebujejo.

Za svoja prizadevanja v treh desetletjih je UNICEF dobil že številna priznanja, med katerimi je treba posebej omeniti Nobelovo nagrado za mir leta 1965. Ob priložnosti podelitve nagrade so člani Nobelovega komiteja tudi zelo primerno orisali vlogo in pomen te humanitarne organizacije, ko so poudarili, da pomeni dejavnost UNICEF neprecenljiv korak v mednarodnem sodelovanju ter predstavlja most solidarnosti med bogatimi in revnimi deželami.

Tudi v Avstriji deluje komite UNICEF, ki z različnimi akcijami — med drugim s prodajo večjezičnih noveletnih voščil — zbira sredstva za svojo dejavnost.

dr. Soswinski. „Za vsemi temi izrodki se skriva tista nemška ošabnost, ki jo navadno imenujemo nemški nacionalizem. Vendar tudi tukaj ne smemo misliti, da je ta bolezen kakorkoli vzročno povezana s Hitlerjem in nacionalsocializmom, kakor da bi samo bivši nacisti kot nemški nacionalisti nosili s seboj to dediščino.“ Govornik je spomnil, da so na tej bolezni bolele vse avstrijske stranke že pred 1938 in še bolj pred 1933; „vse politične stranke v Avstriji so v različnih časih različno dolgo mežikale proti Nemčiji, in sicer vedno tedaj, kadar je to v določenem času najbolj ustrezalo njihovim željam“.

To vprašanje nemškega nacionalizma pa je, čeprav v nekoliko spremenjeni obliki, aktualno tudi danes. Dr. Soswinski je opozoril, da se v Avstriji o letu 1945 še danes govori le o „porazu“ in „polomu“, le malo pa jih je, ki govorijo o zmagi zaveznikov, o zmagi pravičnosti nad barbarstvom. Vendar pa je resnica, da Avstrija vojne ni izgubila, marveč jo je dobila: kajti samo zmaga zaveznikov je omogočila zopetno vzpostavitev Avstrije. Zato je treba predvsem mladino vzgajati v novem duhu: v zgodovini in v pouku zgodovine je treba pravilno opredeliti vprašanja nemškonacionalno ter neofašistično in neonacistično, osnovno vodilo mora biti, da se to nikdar ne sme ponoviti! Vendar pa moramo pri tem na vsak način preprečiti, da bi se mladina in njeni učitelji povrnili k tisti uničujoči miselnosti, ki je bila značilna za dvajseta in trideseta leta — da je vsak politično drugače misleči tudi že sovražnik.

V tem smislu — je dejal dr. Soswinski — tudi obiski šolske mladine v nekdanjem koncentracijskem taborišču Mauthausen in v tamkajšnjem muzeju ne veljajo čaščenju žrtv in junakov, marveč naj mladini samo pokažejo, kaj se ne sme več ponoviti. „Pri tem jim tudi pokažemo, kaj je solidarnost, kaj mora biti nesporno preko vseh svetovnonazorskih razlik. Kajti tukaj so našli konec očetje nemško govorečih Korošcev in slovensko govorečih Korošcev.“

Avstrijska javna občila, v prvi vrsti koroška, so v preteklih dneh posvetila mnogo pozornosti demonstracijam v Trstu, ki so bile naperjene proti ratifikaciji osimskih sporazumov. S temi sporazumi se na meddržavni ravni sporazumno reši med drugim tudi provizorij dela meje med Jugoslavijo in Italijo; gre za mednarodnopravno veljavno mejo na bivšem tako imenovanem Svobodnem tržaškem ozemlju (STO).

Koroški časopisi se poročali o dogodkih v Trstu tako, kot bi nosile demonstracije pečat naprednosti, upravičenosti, poleg tega pa še željo po Avstriji. Čimbolj pa se človek poglobi v poročila, tembolj dobijo članki in komentarji jasne znake protijugoslovanske in protislovenske propagande. Poudarjajo, da so se udeleženci demonstracije obrnili „proti odstavitvi bivšega italijanskega ozemlja Jugoslaviji“ ter da so vpili parole kot „Dol z izdajalci in Titovimi prijatelji“, pa tudi „Naj živi Avstrija“. Svoja čustva pa so menda tudi izrazili s tem, da so peli staro avstro-ogrsko himno. Dosti manj pa vedo tukajšnji listi poročati o tem, kako so neofašistične tolpe, ki so bile jedro demonstrantov, napadale, razbijale in pušile urade, časopisne redakcije in partijske lokale, pri čemer so vzklikale revanšistična in šovinistična gesla.

Potrebno je, da se malo ozremo nazaj v preteklost, da dobimo pravo sliko o tem, kaj pomeni izraz „bivše italijansko ozemlje“. Do leta 1915 je bila Italija poleg Avstro-Ogrske in Nemčije članica takozvane Trojne zveze. Da bi pa vladajoči v Italiji uresničili svoje imperialistične načrte, so obrnili starima zaveznikoma hrbet. V londonskem paketu iz leta 1915 so sile antante obljubile Italiji, da bo po

končani vojni dobila poleg Trentina in Južnega Tirola tudi še obsežna področja, kjer v glavnem prebivajo Slovenci in Hrvati. Ker so sile antante v vojni zmagale, je Slovensko primorje s Trstom vred poleg cele Istre, Zadra in nekaterih otokov prišlo v sestav Italije. Kljub paroli o „samoodločbi narodov“ so po razpadu Avstro-Ogrske veslele same prelomile to načelo tudi na račun Slovencev in Hrvatov. Gledale so na male narode kot na drobiž, s

katerim se plačuje razne usluge. Slovensko in hrvaško prebivalstvo v Julijski krajini — kakor se je s skupnim imenom imenovalo to področje — je bilo izročeno Italiji in njeni brutalni raznarodovalni politiki, ki je dosegla svoj višek v dobi fašizma.

Meddržavno razkosanje slovenskega ozemlja (poleg Primorske je tudi Koroška prišla v sestav druge države, medtem ko je Beneška Slovenija že prej bila pri Italiji) pa je ogrozilo sam obstoj slovenskega naroda. V letih 1941—1945 pa je slovenski narod dokazal, da noče biti drobiž za koristi velikih, marveč da je voljan si svojo usodo kovati sam. Eden izmed sadov boja protifašističnih zaveznikov, še posebej pa narodnoosvobodilne borbe jugoslovanskih narodov je bil tudi, da se je po drugi svetovni vojni spremenil potek meje med

Jugoslavijo in Italijo. Ta meja se je pomaknila proti zahodu, vendar pa ne do slovenske narodnostne meje. Jugoslovanska armada je sicer osvobodila tudi Trst, vendar se je morala na zahtevo zapadnih zaveznikov kmalu umakniti iz mesta in iz delov slovenske Primorske (podobno kot se je zgodilo pri nas na Koroškem).

Od leta 1947 naprej je obstajalo na manjšem delu tistega ozemlja, ki je bilo po prvi svetovni vojni pod Italijo in je bilo po drugi

Komu v Trstu se toži po Avstriji

svetovni vojni sporno, tako imenovano Svobodno tržaško ozemlje; bilo je pod zavezniško upravo in razdeljeno na cono A in B. Leta 1954 je v skladu z londonskim memorandumom prešla uprava v cono A na Italijo, v cono B pa na Jugoslavijo. Ta kompromisna rešitev je omogočila, da je postopoma prišlo do ugodnega preobrata v celotnem spletu odnosov med Jugoslavijo in Italijo. Meja med obema državama je postala ena izmed najbolj odprtih v Evropi; največ koristi od tega je brez dvoma imel Trst. Londonski memorandum je vseboval tudi določila glede ureditve manjšinskega vprašanja: za slovensko manjšino na Tržaškem ter za italijansko manjšino v Jugoslaviji. Ker pa je memorandum urejal samo vprašanje Slovencev na Tržaškem, Italija pa ni spoštovala svojih lastnih ustavnih določil o

pravicah in enakopravnosti narodnostnih in jezikovnih manjšin, je prišlo do tega, da so bili Slovenci v Italiji deležni po pokrajinah zelo različnih pravic: največ so jih imeli na Tržaškem, precej manj na Goriškem, v Benečiji pa Slovencev niti niso priznali kot manjšino.

Leta 1973 je prišlo do ponovne zaostitve okoli tržaškega vprašanja, ko je Italija javno in uradno govorila o italijanskih ozemeljskih pretenzijah po bivši cono B. V osimskih sporazumih sta se Italija in Jugoslavija potem sporazumeli o dokončni rešitvi, da bi se spravile iz sveta ovire, ki so otežkočale vsestranski razvoj v tem delu Evrope. Prav zaradi neresenih vprašanj je v zadnjih tridesetih letih vedno spet trpelo gospodarsko in kulturno življenje v deželi Furlaniji-Julijski krajini. Pa tudi v političnem življenju so se kazale negativne posledice, pod katerimi je trpela ne nazadnje tudi slovenska manjšina, ki živi v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini ter na Goriškem in Tržaškem.

Nazadnjaški in šovinistični krogi, njim na čelu neofašisti, so napeli vse sile, da bi preprečili dokončno ureditev. Ena izmed njihovih zloglasnih akcij so bile tudi zadnje demonstracije. Vendar tudi neofašistično nasilje ni moglo preprečiti, da bi se ogromna večina v rimskem parlamentu izrekla za ratifikacijo osimskih sporazumov. Tako zadnji dogodki v Trstu samo potrjujejo dejstvo, da zabajajo nazadnjaki vedno bolj v družbeno izolacijo.

Tisti krogi v Avstriji in zlasti na Koroškem, ki so se tako navduševali nad dozdevno „željo Tržčanov po Avstriji“, pa so si sami izstavili spričevalo svoje duhovne pripadnosti.

„Knjiga - najlepše darilo“

SPZ je razposlala knjižno zbirko za 1977

V današnjem času, ko človek stremi predvsem za tehničnim in gmočnim napredkom, je knjiga kot kulturna dobrina in sploh kot posredovalka kulturne preobrazbe še posebno potrebna. To velja na splošno, v naših konkretnih razmerah velja to še prav posebno, ko je knjiga tista, ki nas seznaja z lepoto materinega jezika in nas tako povezuje z rojaki v veliko narodno družino v najširšem pomenu enotnega slovenskega kulturnega prostora. Širjenje slovenske knjige med našim ljudstvom je zato ne le pomembna, marveč hkrati tudi hvaležna naloga, ki ji velja posvečati vso skrb na najrazličnejših področjih naše kulturno-prosvetne dejavnosti.

Ena izmed tovrstnih akcij, ki ima že dolgoletno tradicijo in je vedno spet deležna širokega odziva, je knjižna zbirka, ki jo leto za letom posreduje našemu človeku Slovenska prosvetna zveza. Tudi letos je v dneh pred prazniki nastopila pot med ljudstvo knjižna zbirka SPZ, ki prihaja k nam v smislu spoznanja, da je knjiga najlepše darilo: za razmeroma nizko ceno nam „poklanja“ bogat in pester izbor iz domače in tuje književnosti. Poleg „Koroškega koledarja“ za leto 1977, ki ga je SPZ spet izdala kot svoj lastni prispevek, obsega zbirka še štiri knjige iz programa Prešernove družbe v Ljubljani, katere zdaj že skoraj četrt stoletja skrbi za širjenje dobrih knjig med vsem slovenskim ljudstvom ter je v tem času razposlala že okoli 10 milijonov knjig in revij med Slovence v matični domovini in v zamejstvu.

Zdaj pa si kratko ogledjmo posamezne knjige, ki jih obsega letošnja zbirka.

● **KOROŠKI KOLEDAR**, ki kot lastna publikacija SPZ zdaj že tri desetletja prihaja v naše domove, je tokrat narasel na obsežno knjigo z daleč nad 200 strani. V njem bomo poleg koledarskega dela (kjer so v vinjetah in spominskih dnevih načrtani mejniki naše ožje in širše narodne zgodovine) našli dolgo vrsto zanimivih prispevkov iz naše preteklosti in iz današnje stvarnosti. V našem pregledu jih moremo seveda le kratko omeniti:

V uvodnem članku dr. Franci Zwitter na koncu „obračuna“ več kot dvajsetletnih prizadevanj za uresničitev člena 7 državne pogodbe pride do zaključka, da smo se po nedavnem jezikovnem preštevovanju pravzaprav spet znašli na začetku, vendar smo za mnoge izkušnje in številna spoznanja bogatejši; iz tega izhodišča bomo morali nadaljevati boj za naše pravice. Kako bomo morali biti nosilci in oblikovalci tega boja, razmišlja v svojem prispevku dipl. ing. Feliks Wieser, ki opozarja tudi na tiste sile doma in v svetu, ki so v tem boju naš naravni zaveznik. Karel Prušnik-Gašper na zgodovinskem pojavu janičarstva razglablja o etično-političnih vidikih današnje problematike asimilacije. Še enkrat nazaj v „jubilejno koroško leto“ se vrača dr. Miran Zwitter, ki na primeru takozvanega jubileja „1000 Jahre Kärnten“ odkriva zanimive paralele med najrazličnejšimi „koroškimi jubileji“, ki pa so vsi imeli skupni namen: „dokazati“ nemški značaj Koroške. Povsem drugačen pogled nazaj je prispevek Ivana Jana, ki opisuje začetek protifašističnega gibanja in partizanskega boja na Koroškem.

Manjšinski problematiki v širokem mednarodnem okviru je posvečen članek Draga Košmrlja, ki je poleg tega obdelal tudi vprašanja odnosov med manjšinami in matično domovino. Vera Klopčič piše o kulturnih vidikih enakopravnosti narodnih manjšin, in sicer v luči seminarjev OZN leta 1965 v Ljubljani in leta 1974 v Ohridu. Delež, ki smo ga koroški Slovenci prispevali v preteklosti in ga prispevamo tudi danes v skupno zakladnico slovenske literature, je orisal Matjaž Kmecl, medtem ko je Nada Gaborovič posebej opredelila po-

men sodelovanja med pisatelji tu in onstran meje. Na novo področje kulturno-umetniške dejavnosti med koroškimi Slovenci, namreč na ustvarjanje in zlasti prikazovanje likovne umetnosti opozarja Janez Tehovnik, ki opisuje dosedanje pot mlade slovenske galerije „Aula slovenica“ v novi združni centrali v Celovcu. Prav tako mlada ustanova je Slovenski znanstveni inštitut, katerega naloge in cilje, pa tudi že prve uspehe je nanizal njegov ravnatelj dr. Avguštin Malle.

Odnos avstrijsko-nemških nacionalistov do slovenskega vprašanja v luči publicistike je v obširni razpravi obdelal Tone Zorn. Izidor Predan je razgrnil problematiko in tragiko beneških Slovencev pred ozadjem strašne potresne katastrofe. Izmed najbolj aktivnih naših prosvetnih društev je tokrat predstavljeno SPD „Zarja“ v Železni

O b v e s t i l o

Slovenska prosvetna zveza obvešča, da bo imela svoj

OBČNI ZBOR

v torek, dne 28. decembra 1976 ob 18. uri v dvorani „Aula slovenica“ v Celovcu, Paulitschgasse 5-7.

Delegati in gostje so prejeli posebna vabila.

Upravni odbor

Kapli, katerega pestro paleto dejavnosti je razgrnil Miha Travnik. Z nekrologom, ki ga je napisal Valentin Polanšek, se tudi v „Koroškem koledarju“ klanjamo spominu našega nepozabnega narodnega in kulturnega delavca Hermana Velika. Da Mladje ni samo literarna revija, dokazuje Franc Kattnig, ki poroča o raznih oblikah uveljavljanja mladjevc. Pavel Zdovc nas popelje na „bojišče“, kjer se bje nemški „jezikovni boj“; Dušan Nečak je prispeval pratek oris slovenske zgodovine od konca prve svetovne vojne; Radovan Gobec pa kot strokovnjak opozarja na pomen pevskega srečanja.

V zadnjem, „leposlovnem“ delu koledarja sledijo še prispevki Andreja Kokota in Janka Ogrisa (ki se oba spominjata časa nacizma in izseljevanja koroških Slovencev), Leopolda Suhodolčana, Pavle Rovana in Luba Urbajsa (ki opisuje doživljanje v planinah), medtem ko so pesmi prispevali Lado Smrekar, Cizel Velimir, Monos, Jožef Turk, Milka Hartman in Andrej Kokot. Ne nazadnje je treba omeniti tudi „likovni“ del, kjer so poleg umetnikov, ki so razstavljeni še naši domači ustvarjalci Valentin Oman, Iska Rano, Dušan Schlapper, Ernest Arbeitstein in Jože Stefan. Sicer pa je koledar sploh bogato ilustriran in tudi v številnih slikovnih dokumentih prikazuje življenje, delo in boj koroških Slovencev, medtem ko naslovno stran krasi barvni lesorez „Teran“ velikega mojstra slovenske grafike prof. Božidarja Jakca.

● **MRTVI ODRED** je zadnji partizanski roman slovenske pisateljice Manice Lobnikove (ki je leta 1974 zgubila življenje v prometni nesreči blizu Salzburga). V njem tako živo in tako človeško toplo, kot je zmož le redko kateri pisatelj, pripoveduje o usodi ljudi, ki

(Dalje na 9. strani)

„Okno k človeku“

Pod zgornjim naslovom in s podnaslovom „naivna jugoslovanska umetnost dveh generacij“ je bila v četrtek 16. decembra odprta v galeriji Mestne hiše v Celovcu razstava slik, risb in plastik šestih umetnikov iz hrvaške Podravine. To so Dragan

Gaži, Mato Generalič, Milan Generalič, Stjepan Ivanec, Ivan Lacković-Croata in Branko Lovak. Razstava je bila v enaki postavitvi že predstavljena v Gradcu in Salzburgu ter je tudi do sedanje predstavitev v Celovcu prišlo v sodelovanju s kulturnimi ustanovami obeh omenjenih mest.

Razstavljenih 70 del priča o velikem ugledu in tehnosti jugoslovanskega prispevka v zakladnico tako

ki so začele slikati šele v poznih letih življenja. Običajno uporabljajo naravo, pri tem zelo podrobno opisujejo življenje ljudi ter dajejo poudarek tistemu, kar vedo o stvarih in ne, da slikajo stvar samo. Zanimanje za naivno slikarstvo se začneja s slavnim „carinikom“ Rousseaujem ob koncu stoletja, danes je zanimanje zanj postalo vsakih že moda in tudi cene tovrstnih umetnin dosegajo vrtočlave višine.

Osrednji kraj, kjer se je porajala jugoslovanska naivna umetnost, je vas Hlebine v Podravini z osebnostjo kmeta-slikarja Ivana Generaliča. Kot 16-leten fant, ki je doslej pasel, okopaval in oral, se je seznanil z znanim slikarjem Krstom Hegedušcem. Le-ta mu je postal svetovalec, toda samo v tehničnih stvareh, kaj in kako naj Generalič slika, to je prepuščal njemu samemu. Predvsem mu je svetoval, naj ne kopira drugih. Kasneje so se pridružili še Franjo Mrz, Mirko Virius, Dolenec, Gaži, Večenaj. Nastala je prava slikarska šola kmetov naivcev, ki je čutila celovitost povezanosti življenja in dela. Slikali so svoje običaje, praznovanja, svoje napore pri delu na polju, navezanost na zemljo, veselje in žalost. Pri tem je zlasti Virius segel na socialno področje. Starejšim vzornikom se danes pridružujejo tudi predstavniki mlajšega rodu in jim je kmečko življenje še vedno glavni motiv njihovega slikarstva na steklu.

Izmed predstavljenih umetnikov se Mato Generalič (brat Ivana) uveljavlja kot rezbar v lesu; uporablja hrast in bruško, zanimata ga človek in žival. Dragan Gaži izstopa kot portretist in krajinar. Ivan Lacković je slikar prefinjeno tankih črt, cvetja in izrazit risar. Branko Lovak ljubi močne rumene in zelene barve. Milan Generalič in Stjepan Ivanec sta najmlajša in spadata v generacijo petdesetih let.

Razstava bo odprta do 18. januarja prihodnjega leta. Zaradi svojekega načina prikazovanja naškega življenja, zanimanja za vsakodnevne človekove potrebe in visoke kvalitete del bi bilo prav, da bi našla odmev tudi med našimi rojaki.

Janez Tehovnik

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

ter

Slovenska prosvetna zveza
Slovensko šolsko društvo
Zveza slovenskih žena
Slovensko planinsko društvo

Zveza koroških partizanov
Slovenska mladina
Slovenska kmečka zveza
Zveza slovenskih izseljencev
Slovenska fizikturna zveza

želijo vsem članicam in članom, sodelavcem, prijateljem in somišljenikom

**prijetne praznike
in uspešno novo leto!**

Prešernovo gledališče v dolinski občini pri Trstu

V Boljuncu v dolinski občini pri Trstu so minulo nedeljo slovesno odprli novo občinsko gledališče „France Prešeren“. Otvoritvene slavnosti so se udeležili tudi vodilni predstavniki dežele, med njimi predsednik deželnega sveta Arnaldo Pittoni, podpredsednik deželne vlade Merio Stopper, senatorka Jelka Gerbičeva, deželni poslanec

Dušan Lovriha in drugi. Predvsem pa je bila zastopana slovenska narodnostna skupnost, za katero pomeni novo gledališče veliko pridobitev, kakor to velja seveda za občane sploh.

Novo gledališko dvorano je odprl dolinski župan Edvin Švab, ki je v svojem nagovoru naglasil pripravljenost občanov, da se bodo bojevali za nov in lepši svet enakopravnih delovnih in angažiranih ljudi, svet bratstva, medsebojnega spoznavanja, sodelovanja in enotnosti. Ta prizadevanja je podkrepil tudi podpredsednik deželne vlade Stopper, ki je poudaril pripravljenost dežele, da podpre take in podobne spodbude; zagotovil je pomoč pri izvajanju kulturnega programa v novem gledališču.

Z dograditvijo gledališke dvorane je bil zaključen prvi del obsežnega kompleksa, ki obsega večjo športno dvorano, obsežen spomeniški park, posvečen 208 v narodnoosvobodilnem boju padlim občanom, in sedaj še gledališko dvorano z 250 sedeži. Pozneje bodo ves ta kompleks razširili v kulturno rekreacijski center.

Gledališče, ki je bilo zgrajeno po načrtih arhitekta Darija Jagodica, ima večji oder z dvema stranskima odroma; le-ti so povezani z garderobami, ki jih je možno preurediti v prostore za sestanke in skupinsko delo. Oder ima prekrito vdolbino za orkester in je opremljen z zadostnim ozvočenjem in naj-sodobnejšimi reflektorji, kulisami in zavesami, skratka z vsemi napravami, ki jih zahteva sodobno gledališče. Večji fojer se lahko spremeni v razslavni prostor, kjer je tudi kotiček za bar. Poleg tega je še manjša dvorana ter prostor pod odrom, ki ga bo imelo na razpolago domače prosvetno društvo „France Prešeren“.

Celotna zgradba z opremo je stala 300 milijonov lir; od tega je dobila občina eno tretjino kot odškodnino za razlašena zemljišča za gradnjo tovarne, ostalo pa je krila z lastnimi sredstvi.

SPD „Danica“ imelo v gosteh Jezerjane

Na povabilo našega prosvetnega društva „Danica“, smo imeli v nedeljo 19. decembra pri Voglu v Št. Primožu v gosteh igralsko skupino prosvetnega društva „Jezerko“ iz Slovenije. Jezerjani so nas tokrat spet presenetili z veseloigro v treh dejanjih „Skupno stanovanje“, ki je kot po navadi, kadar pridejo Jezerjani, bilo nagajano z navdušenim aplavzom in tudi polna dvorana je pričala, da je njihov prihod in nastop nekaj posebnega za naše prebivalstvo.

Prosvetno društvo „Jezerko“ obstoja že izpred vojnih let in je svoje delo prekinilo samo v drugi svetovni vojni, ko je svobodoljubno slovensko ljudstvo proglasilo kulturni molk. Posebnost tega društva je v tem, da vztrajno goji odrsko umetnost in da vsako leto naštudira najmanj eno igro. Poleg odrske umetnosti goji tudi folkloro.

Jezerjani prihajajo na Koroško že okrog 15 let in v teh letih so gostovali že v raznih krajih južne Koroške, kot na primer v Bilčovsu, na Radišah, v Železni Kapli in pa seveda tudi pri nas. Najboljši sliki obstojajo s podjunskimi društvi zlasti z „Zarjo“ in „Danico“. Kakor smo od Jezerjanov zvedeli, so vedno srečni in veseli kadar gostujejo na Koroškem, to pa ne zato, ker se tudi sami čutijo Korošce, marveč predvsem zato, da „trohico“ slovenske kulture posredujejo tudi svojim bratom in sestram onstran Karavank.

Misli ob praznikih

Spet so pred nami prazniki, to so tisti dnevi v letu, ko se bomo v družinskem krogu veselili, da smo spet skupaj, kar je v tem prenapetem času nekaj nenavadnega in vendar potrebnega. Po stari navadi naj bi ti prazniki tudi ustvarjali nekakšno razpoloženje notranjega miru. Ob teh praznikih bodo spet izmenjana nesheta voščila z željami posameznikov, družin, podjetij in ustanov, da bi v zadovoljstvu preživeli božične praznike ter uspešno stopili v novo leto.

Letos je bila naša narodna skupnost konfrontirana s preštevanjem posebne vrste, ki so ga nam vsilile tri v državnem zboru zastopane stranke. Koroški Slovenci smo se temu preštevanju, ki pomeni revizijo avstrijske državne pogodbe uprli z bojkotom, ki je odlično uspel. Uspeh bojkota je bil tudi povod, da se je zvezni kancler Kreisky odzval zahtevi obeh osrednjih slovenskih organizacij po nadaljnjih pogajanjih. In tako po tej spremenjeni situaciji upravičeno upamo, da prihodnje leto za nas koroške Slovence bolj ugodno, saj so merodajne sile v Avstriji končno le morale uvideti, da je slovensko ljudstvo na Koroškem sledilo obema narodnima organizacijama, in da se ni pustilo manipulirati. Škoda je le za milijone, ki jih je požrlo „štetje“ in ki bi jih lahko porabili za bolj koristne namene.

V upanju in želji za boljšo usodo naše narodne skupnosti, imamo seveda v mislih veliko družino zbrano okrog našega glasila Slovenskega vestnika, ki se prizadeva biti odraz težen slovenskega ljudstva zlasti sedaj ko postaja vprašanje naše manjšine v Avstriji vedno bolj aktualno po svetu. Da pa bi bil naš list še pestrejši in da bi še uspešneje izpolnjeval to plemenito nalogo, je vsekakor potrebno, da ima čim več so-trudnikov in dopisnikov iz vseh naših dolin, ki bodo pomagali temeljito spoznavati naše kraje in ljudi ter njih kulturne, gospodarske in druge posebnosti.

Ob tej priložnosti imamo prijetno dolžnost, da se iskreno zahvalimo našim prizadevnim sodelavcem in dopisnikom za izkazano zvestobo in pomoč, ko so pomagali oblikovati in širiti list med našim ljudstvom in tudi izven naše domovine. Hkrati pa povežemo našo zabvalo s prošnjo, da tudi v novem letu ostanete zvesti našemu listu, da bo še bolj skupno glasilo nas vseh.

12-člansko igralsko skupino z Jezerskega so tokrat spremljali predsednik društva Andrej Zadnikar, režiser Mirko Cegnar in stari in zvesti prijatelj koroških Slovencev Silvo Ovsenk.

Številne gledalce je v polni dvorani pozdravil predsednik „Danice“ Stanko Wakounig in izrazil prisrčno dobrodoščilo Jezerjanom. Nato je spregovoril režiser Mirko Cegnar in izjavil, da si šteje v posebno čast

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Bilčovsu vabi na igro

LUČ GORA

ki bo v nedeljo 26. decembra 1976 ob 19.30 uri pri Miklavžu v Bilčovsu.

Gostuje: Igralska skupina SPD „Rož“ iz Št. Jakoba v Rožu

Ljubitelji odrske umetnosti prisrčno vabljeni!

in veselje, da nastopa s svojimi igralci med koroškimi Slovenci.

Kar smo videli potem je bilo pravo doživetje. Bili smo priča izvajanju odrskih umetnikov, ki so nas očarali in predstavili za dve in pol ure v drug svet, v katerem smo pozabili na vse težave s katerimi smo drugače soočeni v našem življenju. Odlično obvladanje vlog, lepi kostumi in zdravi humor, ki je izžareval iz njih, so tvorili harmonično celoto. Znano je, da ima za uspeh igre glavno odgovornost režiser, ki predstavo pripravi in izvede. To vlogo je Mirko Cegnar suvereno opravil in tako je njegova zasluga, da smo bili z veseloigro Jezerjanov vsi brez izjeme zadovoljni, kar pa ni nič novega, saj so nas že večkrat presenetili s podobnimi odrskimi dogajanjem. Razumljivo je, da so bili igralci in režiser na koncu predslave nagajani z navdušenim aplavzom in da je ponovno prišla do izraza želja, da se Jezerjani spet kmalu oglasijo pri nas na Koroškem.

Po predstavi je bilo družabno srečanje s petjem, kjer smo domačini in gostje obujali spomine na razna medsebojna srečanja. Spet so se utrjevala stara in kovala nova prijateljstva, kar je seveda v bistvu smisel takšnih srečanj. Jezerjani so ob tej priložnosti povabili naše prosvetaše na protibisk. Naši prosvetaši so vabilo radi sprejeli in že kar na licu mesta so se zmenili, da bodo prišli v slikovito jezersko dolino ob prvi priložnosti z naštudirano igro.

O planinski dejavnosti onstran Karavank

Ko smo slovenski planinci na Koroškem tičali v največji zagati — to je bilo septembra in oktobra leta 1968 — so priskočili na pomoč gorenjski planinci in se mnogoštevilno udeležili gradnje prve slovenske zamejske planinske postojanke na Blešči planini. Akcijo pomoči je vodil predsednik Koordinacijskega odbora gorenjskih planinskih društev Franjo Klotnik, kateremu gre glavna zasluga, da je bila postojanka pravočasno dograjena (izgradnja koče je bila pogodbeno vezana na določen termin). Od takrat še posebno veže naše planince z gorenjskimi planinci zlasti pa s planinci iz Kranja, tesno prijateljstvo, ki je bilo skovano v tovariški pomoči in trdem delu.

V zvezi z dolgoletnim plodnim sodelovanjem našega društva s Planinskim društvom Kranj, naj omenimo zadnjo sejo kranjskega planinskega društva pod predsedstvom Francija Ekarja, kjer so v predlogu programa za leto 1977 med drugim razpravljali tudi o načinu sodelovanja s SPD v Celovcu, ki naj bi bilo v organiziranju skupnih akcij in v izmenjavi izkušenj o organizacijskem delu obeh organizacij. Še posebna pozornost pa

bo veljala sodelovanju in srečanju mladih planincev z obeh strani Karavank. Slovenski planinci na Koroškem smo to odločitev sprejeli z velikim veseljem in hvaležnostjo.

Vrh 1835 m visoke Golice nad Podgorjami je bil do druge svetovne vojne med najbolj obiskanimi vrhovi v Karavankah, to pa zato, ker je tam kraljevala znana Kadilnikova planinska koča, katero so množično oblegali tudi planinci severno Karavank.

Zgodovina planinskega izživljanja na območju južnega območja Golice je bila burna in trda. Leta 1892 so pripadniki Nemško-avstrijskega planinskega društva na višini 1582 m gradili Spodnjo kočo. Po ustanovitvi 10. podružnice Slovenskega planinskega društva na Jesenicah (1903), so slovenski planinci sklenili, da bodo na vrhu Golice postavili svojo postojanko. 18. junija 1905 je bila otvoritev. Največ zaslug za gradnjo je imel starosta slovenskih planincev Franc Kadilnik in po njem se je tudi postojanka imenovala — Kadilnikova koča. S to kočo je bila ustvarjena protiutež ponemčevanju slovenskih gora, ki so jih takratni nemški planinci smatrali za svoje. Podoben položaj je bil na pogorju Stola, kjer so kranjski planinci leta 1910 na Malem Stolu zgradili Prešernovo kočo in s tem zavezili val ponemčevanja tudi na tem območju, katerega leglo je bila nižjeležeča Valvasorjeva koča.

V drugi svetovni vojni sta bili uničeni obe omenjeni planinski postojanki. Medtem ko so Prešernovo obnovili že pred več kot deset leti, spominjajo na Kadilnikovo kočo samo še vidni temelji. Vendar to se bo sedaj spremenilo. Planinci jeseniške občine hočejo do leta 1978, ko bodo slovenski planinci slavili 200-letnico prvega pristopa na Triglav, zgraditi na vrhu Golice novo postojanko, ki bo ponosna naslednica stare Kadilnikove koče iz leta 1905. Nova koča bo tudi pomemben prispevek k proslavljanju organiziranega planinstva v zgornji savski dolini.

Klub slovenskih študentov na Dunaju proslavil Srečka Kosovela

Kot zaključek letošnjega delovanja je kulturni krožek Kluba slovenskih študentov na Dunaju priredil večer v spomin Srečku Kosovelu, ki je umrl pred 50 leti, star komaj 22 let.

Znanci in prijatelji še danes obujajo tople spomine nanj, čeprav se Kosovel ni razodeval ljudem. Prizadeval se je za delavsko vprašanje in vedno bolj odločno zahteval njegovo rešitev. Socialna misel mu ni bila tuja že zato, ker je videl dosti revščine doma med Kraševci in jo preveč okusil v svojem študentskem življenju.

Razmišljanje o umetnosti in pesniško delo sta ga odtegnila za nekaj časa od klavne sedanosti, od lakote, ki je bila pogosta spremljevalka našega študenta. S predavanji in recitacijami je jel nastopati pred rudarji, na delavski akademiji, kjer je ostro napadel uradno kulturo.

Kosovel je hotel napraviti obračun s svojo dotedanjo potjo in ta obračun naj bi bila zbirka „Zlati čoln“, vendar je bila priprava za zbirko leta 1925 dokončno pokopana. Ohranil se je le predgovor.

Kdaj pa se je obrnil čisto h konstruktivistični poeziji ne vemo, saj so izšla dela te dobe šele v Integralih 1967 in pa v knjigi, ki bo izšla konec tega meseca „Moja pesem“ 1, 2. Gladko rimo so zamenjale kričečo raztrgane kadence z močnim premolkom in trdi, rezki, trzajoči toni.

Odgovornim študentom kulturnega krožka je res uspelo v strnjeni obliki predstaviti Srečka Kosovela, kar je bilo gotovo povezano z velikim trudom, saj smo celo slišali tudi pesmi kot na primer Polton v molu iz zibke „Moja pesem“ 1, 2. Glasba in dekoracija pa sta popestrili program.

H krstni izvedbi Ziljske ohceti

Iz tehničnega vzroka — na razpolago je bilo premalo prostora — smo se v zadnjem poročilu o poteku izvedbe ziljske ohceti „Vascit pr Zile“ v glavnem omejili na opis prireditve. Tokrat pa hočemo bralce seznaniti tudi s tehnično izvedbo uspele šentjakobske krstne predstave.

Ob krstni izvedbi Ziljske ohceti, ki jo je izvajal mešani pevski zbor SPD „Rož“ ob sodelovanju folklorne skupine „France Marolt“ iz Ljubljane, je poleg vnetega zbiralca starih ziljskih pesmi Lajka Milislavljeviča treba omeniti predvsem Sama Vremšaka, ki je avtor glasbenega dela Ziljske ohceti in ki se je kot tak tudi udeležil krstne predstave v Št. Jakobu v Rožu.

Skladatelj Samo Vremšak je namreč prvotno sedemstavno suito — izšla je v zbirki IZBRANI ZBORI, ZKPO Slovenije 1973 — razširil z novimi napevi ziljskega svatbenega obreda, ki mu jih je prinesel zborovodja Lajko Milislavljevič, na 23 stavkov. Priredba vseh teh napevov, ki smo jih slišali v Št. Jakobu, je torej delo Sama Vremšaka.

Ob tej priložnosti naj še omenimo, da je povezovalno besedilo med posameznimi pesmimi in prizori, ki ga je iznašal učitelj Tone Sticker, delo oz. prispevek Nika Krieglja, ki je znan poznavalec ljudskih običajev. Ne nazadnje naj še zapišemo, da je koreografinja skupine „France Marolt“ Marija Šuštar. Tako smo osvetlili tudi tisto plat izredno uspele krstne predstave ziljskih ženitovanjskih pesmi, ki je v zadnjem poročilu žal nismo mogli zajeti.

Letni proračun ADE: 3,27 milijarde šilingov

17. decembra t. m. so Avstrijske dravske elektrarne sklenile letni proračun za leto 1977 v višini 3,27 milijarde šilingov.

Levji delež tega proračuna v višini 1,38 milijarde šilingov bo požrla skupina elektrarn območja Malte, katere izgradnja se že bliža koncu. Trenutno je v pogonu prva turbina glavne stopnje Rottau. Do spomladi leta 1978 bo delalo vseh osem turbin, ki bodo proizvajale skupno 891 megavattov električnega toka. Nadalje je v proračunu zapopadenih 12,2 milijona za elektrarno Borovlje, 194,1 mil. za elektrarno ob Aninem mostu, 21,3 mil. za projektiranje kalorične elektrarne Voitsberg III, 10,2 mil. za projektiranje Zgornje Drave in 56 milijonov za projektiranje raznih drugih investicij.

Skoro vse te vsote gredo v dobro avstrijskih podjetij, le malo naročil, ki jih Avstrija ne more dobaviti, gre v inozemstvo.

Letošnja uporaba investicij je v primerjavi z lanskim letom za 35 % manjša.

Poslovili smo se od Hribernikovega očeta

V 81. letu starosti nas je v soboto 27. novembra za vedno zapustil Franc Hribernik iz Galicije.

Pred nekaj meseci je s svojo ženo v krogu družine še srečen in vesel obhajal jubilej zlate poroke, sedaj pa že počiva na gališkem pokopališču. Hribernikov oče izvira iz selške fare in sicer od tam, kjer je pred leti nastalo novo umetno jezero pod Obirjem. Takrat se je preselil z družino v Galicijo. Ker je bil zaveden pripadnik slovenske narodne skupnosti, je tudi svojega sina Jožkota vzgojil v ponosnega svobodoljubnega človeka. V zadnji vojni se je le-ta priključil partizanom. V neki borbi je bil težko ranjen, tako da je danes 100-odstotni invalid.

Hribernikov oče se je rad vključeval v narodno delo, obiskoval slovenske prireditve, zlasti je rad bral Slovenski vestnik in druge slovenske publikacije. Z njegovo smrtjo smo zgubili značajnega in skromnega moža, ki je bil zelo priljubljen pri ljudstvu, kar je tudi najprepričljiveje pokazala udeležba na pogrebu.

Hribernikovega očeta bomo ohranili v nepozabnem spominu, svojcem in sorodnikom pa izrekamo naše globoko sožalje.

Slovensko prosvetno društvo „Borovlje“ vabi

● **v nedeljo na Štefanovo 26. decembra 1976 ob 14.30 uri pri „Foltu“ v Slovenjem Plajberku na DRUŽABNI POPOLDAN**

● **v četrtek 6. januarja 1977 ob 14. uri v društveni sobi. Postgasse 5/1 na predstavitve barvnega filma VRNITEV**

Scenarij za film je napisal Janko Messner, posnela pa ga je TV Ljubljana. V glavni vlogi nastopa naš rojak Marjan Srienec.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjunu vabi na

PEVSKI KONCERT

ki bo v nedeljo 2. januarja 1977 ob 14.30 uri pri Voglu v Št. Primožu

Nastopata: Ženski oktet SPD „Obir“ iz Obirskega, vodi Valentin Polanšek in mešani pevski zbor SPD „Danica“

Prisrčno vabljeni!

Odbor

V Posočju na toplem in pod varno streho

Prvemu potresnemu sunku meseca maja, ki je zahteval skoro 1000 smrtnih žrtev je sledilo še na stotine drugih, najmočnejši pa je bil spet meseca septembra, ki je porušil še to, kar je ostalo celega od spomladanskega potresa. Strašno prizadeto italijansko in slovensko prebivalstvo na področju Julijske Benečije in Posočja je preživelo strašne trenutke, ki jih ne bodo mogli nikdar več pozabiti. Medtem ko se je na italijanski strani mnogo ljudi preselilo k morju — nekateri za vedno, da uidejo iz tega peklenškega področja, so v Posočju takoj pljunili v roke in začeli z obnovo. Pri tem so pomagale vse republike, tako, da so sedaj prebivalci vsi na toplem in pod varno streho.

Pred meseci, prizadeti niso verjeli v to, da bodo letošnjo zimo že prebili na toplem in v svojih hišah. Repu-

bliški štab za odpravo posledic v Posočju je ob veliki solidarnostni pomoči Slovenije in ostalih republik v dveh mesecih uredil in zgradil ustrezno bivališče za 6000 ljudi iz Posočja. Te dni je bilo v Posočju zgrajenih okrog 500 novih hiš, tako da sedaj ni nobene družine, ki bi bila brez stanovanja.

To je lep primer zmage samoupravnih socialistične družbe in solidarnosti z ljudmi, ki jih tepe nesreča. Da je temu res tako, se vsak lahko prepriča, kaj se dogaja na drugi strani meje na italijanski strani, kjer so, kot že omenjeno, problem brezdomcev „rešili“ s preselitvijo v obmorske dežele, na njihovem potresnem območju pa se je bore malo naredilo, da bi nesrečniki lahko toplo prezimili.

Z ureditvijo varnih streh za ljudi, ki so jih izgubili, seveda niso odpravljene vse posledice nesreče. Potrebne bodo močne injekcije za poživitev gospodarstva, ki je utrpelo neposredno škodo na objektih, strojih in pri izpadu dohodka za okrog 300 milijonov dinarjev. Da pa se bo vse to krilo, je republiški štab za odpravo posledic potresa najel ustrezna posojila in sklenil, da bodo del tega denarja premožnejši vrnili, socialno šibki pa bodo teh dajatev, seveda po ustreznem ključu, oproščeni.

Na šolskem področju je položaj takšen, da je poškodovanih ali uničenih 38 šolskih poslopij, kar je seveda za otroke, učence, vzgojitelje in učitelje skrajno težavno. Vendar se ob pomoči ostalih republik in obeh pokrajin kažejo boljši časi. Zagotovljeni so prispevki Vojvodine, ki bo v Tolminu uredila drugo fazo šolskega centra, ki so ga začeli graditi lani in bo vseljiv ob začetku prihodnjega leta. Hrvaška bo za 20 milijonov dinarjev uredila šolo in dijaški dom v Bovcu, Makedonija za 6 milijonov

dinarjev šolo v Breginju, Bosna in Hercegovina za 20 milijonov dinarjev posebno osnovno šolo v Novi Gorici, Črna gora pa otroški vrtec v Konjskem. V sklepnem delu so tudi razgovori s predstavniki SR Srbije o ureditvi dijaškega doma v Tolminu in z Avtonomno pokrajino Kosovo o zgraditvi štirirazredne osnovne šole na Žagi.

Težko prizadeto posočsko prebivalstvo je kljub nesreči, ki ga je doletelo danes spet srečno in veselo, da se obetajo lepši časi. V dolini Soče gradijo nove obrate, nove ceste, stare hiše so zamenjale nove, tako da se slika Posočja bistveno spreminja, saj iz starega nastaja novo in lepše, tako, da so ljudje že polni optimizma in da že razmišljajo o razvoju turizma, kar prepričljivo dokazuje, da se je posočsko prebivalstvo odločilo za novo in boljše življenje.

Sportno društvo DSG Sele vabi na tradicionalni

SELSKI PLES

v nedeljo 26. decembra 1976 ob 18. uri v farni dvorani.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku vabi na

SILVESTROVANJE

ki bo v petek 31. decembra 1976 ob 20. uri pri Schwarzlu v Pliberku.

Igrajo: Viški fantje
Na sporedu je tudi zabavni program in srečolov.

Prisrčno vabljeni!

SREČANJE ABSOLVENTOV

slovenske gimnazije, letnik '65 bo letos v petek 7. januarja 1977 ob 18.30 uri pri Vospersniku v Podravljah.

Slovensko prosvetno društvo „Jepa — Baško jezero“ vabi na predvajanje barvnega filma

VRNITEV

v sredo 5. januarja 1977 ob 19.30 uri pri Pušniku v Ločah. Prisrčno vabljeni!

Odbor

Pečnica

Prvo obletnico smrti župnika domačina Jožefa Gabruča smo povezali z otvoritvijo farne knjižnice. Zavidljiva in bogata zbirka knjig je povzela iz Gabručeve zapuščine. Domači župnik prof. Peter Sticker — pobudnik te zamisli — nam je govoril o pomenu knjige kot posode duha. Moški zbor SPD „Jepa — Baško jezero“ nam je zapel v obeh jezikih, kot so v obeh jezikih zapisane knjige. Vsi navzoči so bili nato povabljeni na odlično zakusko, katero nam je pripravila Stickrova mati in hčerki.

Obveščamo, da bo v nedeljo 26. decembra 1976 ob 8.30 uri dopolne v ljubljanski televiziji oddaja

„SE ŽE SVITA, BO DEN“

Sodelujejo:
Mešani zbor „Podjuna“ in moški zbor „Edinost“ iz Pliberka, moški zbor „Edinost“ iz Štebnja, mešani zbor „Rož“ iz Št. Jakoba v R., moški zbor „Trta“ iz Žitare vasi in mešani zbor J. P. Gallus iz Celovca.

ŠTEFANOVO

v nedeljo 26. decembra 1976 ob 20. uri

NOVOLETNI PLES

v soboto 1. januarja 1977 ob 20. uri pri ŠOŠTARJU v Globasnici.

Za ples in zabavo skrbijo „Fantje treh dolin“

Slovenski atletski klub vabi na

Ples SAK

ki bo v soboto, dne 29. januarja 1977 pri Šoštarju v Globasnici

Odbor

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 550 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.

ŠPORTNI VESTNIK

Smučanje

● Premoč Avstrijcev v smuku

Konec prejšnjega tedna sta bila na programu v tekmovalstvu za svetovni pokal dva smuka za moške na progi Sasslöcher v Grädschen dolini. Na progi, kjer se je odvijalo leta 1970 svetovno prvenstvo v smučanju, je ponovno dokazal koroški olimpijski prvak Franz Klammer, kdo je kralj smučarjev.

Klammer je že v treningu opozoril nase, potem ko je od štirih poskusnih tekov dobil tri. Na prvem smuku v petek je Klammer po izredni vožnji že kar ob začetku sezone pokazal, da bo treba z njim resno računati pri predaji svetovnega pokala ob koncu sezone. Koroški smučar je namreč distanciral drugouvrščenega Italijana Herberta Plank-a za več kot eno sekundo. Na tretje mesto se je uvrstil Norvežan Erik Haker.

Na drugem smuku v soboto je Klammer ponovno premagal vse svoje konkurente, jih demoraliziral. Na drugo mesto se je na tem smuku uvrstil Avstrijec Walcher, na tretje pa švicarski olimpijski prvak iz Sappora, Bernhard Russi. Sploh pa je treba reči, da so avstrijski smučarji na teh dveh smukih dokazali svojo premoč v tej disciplini, saj so v petek zasedli mesta 1, 5, 7, 8, 9, 10, v soboto pa mesta 1, 2, 4, 6, 9, 10. Vrh tega pa so eksperti mnenja, da ima Klammer v smuku tako premoč, da brez vsega lahko zmaga na vseh smukih letošnje sezone.

● Trojna zmaga Italijanov v slalomu

V nedeljo je bil na programu slalom za moške v Madonni di Campiglio. Italijani so na tem slalomu ponovno dokazali svojo eklatantno premoč v tehničnih disciplinah. Zmagal je Fausto Radici iz Bergana, drugi je bil Piero Gros, tretji pa Gustav Thoni. Pa tudi Avstrijci so lahko bili z uspehom v slalomu zadovoljni, saj so zasedli Heidegger, Morgenstern in Hinterseer 4., 5. in 6. mesto.

● Na smukih v Zell am See dominirale Avstrijke

Za dekleta se je imenovala postojanka v ponedeljek in torek Zell am See. Odvijala sta se dva smuka. Trening je pokazal, da bo prišlo do dvoboja za zmago med Avstrijkama Brigita Habersatterjevo in Moserjevo. Na prvem smuku se je ta teza uresničila. Zmagala je Habersatterjeva pred Moserjevo, Spiessovo in Kerschbergerjevo. Sele na petem mestu je sledila z Eleono Matous prva neavstrijka.

Na drugem smuku v torek je ponovno zmagala Habersatterjeva. Moserjeva pa je imela tokrat nekaj smole, saj je vozila izredno, a ji je spodletelo. Na drugo mesto se je tokrat uvrstila Spiessova ex aequo z Nadigovo. Avstrijke so na prvem smuku zasedle 1., 2., 3., 4. in 6. mesto, v torek pa 1., 2., 5. in 10.

Pri dekletih vodi v tekmovalstvu za svetovni pokal Brigita Habersatterjeva pred Moserjevo, pri moških pa Italijan Piero Gros pred Klammerjem.

Slalom za moške v Kranjski gori so morali zaradi pomanjkanja snega odpovedati.

KAC na poti do ponovne prvenstvene lavorike

● KAC proti WEV 3:2

Avstrijski šampion v hokeju na ledu je imel prejšnjo soboto v gosteh dunajski WEV in ga tesno premagal z 3:2. Celovčani so bili v zadnji tretjini v hudi zadregi, saj so Dunajčani pri stanju 3:0 za KAC zabili dva gola. Za KAC sta bila uspešna Dmitrijev (2) in Gasser.

Najboljši igralci Celovčanov so bili tokrat Pregl, Salovaara, Dmitrijew ter mladi Pöck, pri gostih pa je igral izredno vratar Prohaska.

● ATSE Gradec proti KAC 4:4

V torek je KAC gostoval v Gradcu, kjer je odigral prvenstveno tekmo proti drugouvrščenemu na lestvici, ATSE Gradec. Po zanimivem in na visoki ravni sloječem spopadu sta se reprezentanci razšli z rezultatom 4:4.

Avstrijski prvak je bil sicer boljši v igri, sodniki pa so moštvo KAC zapostavljali.

Gole za KAC so dali Woath, Dmitrijew, Puschnig in Sadjina. Stebri moštva pa so bili tokrat Pregl, Salovaara, Puschnig, Dmitrijew, Sadjina in Pöck.

KAC vodi sedaj na lestvici s prednostjo ene točke pred IEV-om in ATSE-jem. Naslednja prvenstvena igra Celovčanov se bo odvijala 8. januarja v Celovcu in sicer bo nasprotnik KAC-ja v celovski mestni hali IEV.

● Uspešno predavanje „o organizaciji športnih prireditiv“ v Železni Kapli

V nedeljo, dne 19. decembra 1976 je bilo na pobudo slovenske fizikulture zveze in športne sekcije Slovenskega prosvetnega društva „Zarja“ v Železni Kapli pred-

vanje „KAKO ORGANIZIRATI ŠPORTNE PRIREDITIVE“ (posebno zimsko). Predavanja se nas je udeležilo nad 25 interesentov in športnih delavcev, ki smo z zanimanjem sledili predavateljevemu izvajanju in se sigurno mnogokaj naučili, kar je za športno rekreacijo nujno potrebno. Predaval je strokovnjak na tem področju, Svelozar Guček, sodnik mednarodne smučarske zveze (FIS), ki nas je s svojim strokovnim znanjem in s svojimi izkušnjami znal navdušiti za organizacijsko delo na športnem področju. S svojim obiskom pa sta nas počastila tudi generalni sekretar zveze telesnokulturnih organizacij Slovenije Zoran Naprudnik, ki se še posebno zavzema za pomoč, tako strokovno kot tudi gnetno, športnim organizacijam in klubom zamejskih Slovencev ter predsednik Slovenske fizikulture zveze Danilo Prusnik. Upamo, da predavanje takšne vrste ni bilo zadnje, kajti ravno strokovnjaki nas lahko naučijo, kako organizirati športne prireditve, da bodo lahko uspešne in atraktivne. In samo to pri prireditvah šteje.

Ob tej priložnosti naj tudi povemo, da je tovariš Svelozar Guček imel nekaj dni prej predavanje s slikami v dijaškem domu, ki je bilo prav tako uspešno. Iz tega je razvidno, da zanimanje je in stremeti moramo za tem, da bo to zanimanje rodilo tudi sadove.

J. B.

● SMUČARSKI TEČAJ SLOVENSKE FIZIKULTURNE ZVEZE

NA VOGLU (13.—19. 2. 1977)

Slovenska fizikultura zveza bo v sedmih tednih počitnicah meseca februarja 1977 pripravila za svoje člane in prijatelje enotedenski smučarski tečaj. Smučarski tečaj je četrti po vrsti in bo kakor že minulo zimo v zimskošportnem središču na Voglu (1540 m nm. v.). Tam se nahajajo smučišča z mnogimi vlečnicami in sedežnicami. Tečajniki bodo stanovali v novourejenih bungalovih Mladinskega doma ob Bohinjskem jezeru, odkoder se bodo povzpeli z vzpenjačo vsak dan na smučišča na Voglu. Cena polnega penziona bo znašala 115 ND (plus turistični taksa), cena enotedenske vozovnice za uporabo vseh žičnic, vlečnic in vzpenjač pa 350 ND. Za omenjeno ceno bodo tečajniki popolnoma oskrbljeni, poleg tega bodo imeli priložnost, pod strokovnim vodstvom uživati pouk v smučanju.

Od sobote 13. februarja do sobote 19. februarja 1977 je v Mladinskem domu rezerviranih 40 ležišč. Interesenti naj se prijavijo najkasneje do torka 1. februarja 1977 tako, da prenakazujejo na konto številko Slovenske fizikulture zveze [2911] pri Posojilnici Celovec [4478.030] prijavnino v znesku šil. 400.—. Prenakazani znesek se bo pri plačilu penziona upošteval. V primeru brezvrznočne odsotnosti prijavitelja pa bo znesek zapadel. Interesenti, ki se bodo prijavili do 1. februarja 1977, bodo dobili po pošti podrobne informacije.

● 2. NOVOLETNI NAMIZNOTENIŠKI TURNIR

Športno društvo v Selah bo v nedeljo 2. januarja 1977 priredilo pod pokroviteljstvom Slovenske fizikulture zveze v Celovcu mednarodni Novoletni namiznoteniški turnir. Turnir je namenjen za člane slovenskih športnih društev in za prijatelje slovenskega športa na Koroškem.

Tekmovanja bodo potekala v 3 skupinah: v skupini A bodo tekmovali moški aktivni igralci (= tisti, ki že tekmujejo v prvenstvih), v skupini B bodo nastopili moški začetniki in igralci, ki ne nastopajo v koroškem moštvenem prvenstvu, v skupini C pa bodo igrala vsa dekleta.

Otvoritev Novoletnega namiznoteniškega turnirja bo v

NEDELJO 2. JANUARJA 1977

OB 12.30 URI

v farni dvorani v Selah.

Prijave je treba poslati do 30. 12. 1976 (z oznako A, B ali C) na naslov:

MIRKO ORAZE, SELE-CERKEV 7,

9170 BOROVLE.

Izžebanje tekmovalcev bo istega dne zvečer ob 20. uri.

Prijavnina znaša 20 šil.

Igra se po izločilnem sistemu (k. o.)

„Knjiga – najlepše darilo“

SPZ je razposlala knjižno zbirko za 1977

(Nadaljevanje s 3. strani)

so v boju za svobodo žrtvovali življenje. Tako je „Mrtvi odred“ eden izmed najbolj človeško in najbolj toplo napisanih pričevanj tako o borbah in zalem tudi še o poslednjem boju partizanskega odreda, kakor je takšen poslednji boj do zadnjega borca in borce vodil legendarni pohorski bataljon.

● ČAROBNI PISKAČ, kakor se glasi naslov romana, ki ga je napisal angleški pisatelj Nevil Shute, nas prav tako povede v čas druge svetovne vojne. Je to pretresljiva pripoved o starčku, ki se skuša s skupino majhnih otrok prebiti s skrajnega jugozahoda Francije do Normandije in od tam v Anglijo, potem ko so Francijo zasedli nacisti. Zgodba je napisana stvarno, skoraj dokumentarno, občuteno, vendar ne sentimentalno — tem bolj nas prevzame in pritegne s svojo neolepšano življenjskostjo in naravno človečnostjo.

● LETEČI KROŽNIKI je imenoval znani slovenski pisatelj Smiljan Rozman svojo povest, v kateri pripoveduje o življenju na vasi, o njenih prebivalcih, ki živijo, delajo in ljubijo, kot so to počeli že njihovi predniki. Toda ta ustaljeni tok življenja se nenadoma spremeni, ko se nad vasjo pojavi — „leteči krožnik“: dotlej neznani Črni dol postane čez noč splošno znan in njegovi prebivalci se začnejo okoriščati z „atrakcijami“ vesoljske dobe. Iz vsega tega je napravil pisatelj humoristično zgodbo, ki bo bralcem gotovo ugajala; spametoval pa bo tiste, ki jim morda še danes blodijo po glavi neznani leteči krožniki.

● MODA S PLETILKO, KVAČKO IN IGLO pa je naslov knjige, namenjene „ženskemu svetu“, vsem tistim ženam in deklicam, ki jih veseli ročno delo. Avtorica Vlada Marcon je v tem priročniku nanižala dolgo vrsto praktičnih opisov

in nasvetov za najrazličnejše načine pletenja, kvačkanja in vzenja; v njem bodo ljubiteljice lovrstnega ročnega dela našle neizčrpen vir napotil, pobud in vzorcev. Besedilo, ki je omejeno na kratke, stvarne opise, dopolnjujejo številne enobarvne in večbarvne ilustracije.

Naj ob tej kratki predstavitvi še povemo, da so lepe in zanimive knjige tudi izredno poceni: Koroški koledar za leto 1977 stane 40 šil., pri leposlovju je cena posamezni knjigi 15 šil., medtem ko modni priročnik stane 25 šil., kdor pa vzame celotno zbirko (ki obsega 1260 strani), bo za vse 5 knjig plačal le 100 šilingov. Zbirko dobite pri krajevnih prosvetnih društvih, pri Slovenski prosvetni zvezi in v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu.

Ob koncu le še povabilo: poskrbimo, da bo prišla knjižna zbirka SPZ v vsako družino. In ne pozabimo, da je

KNJIGA – NAJLEPŠE DARILO!

*Vesele božične praznike
srečno in uspešno leto 1977*

želi **RUTAR-CENTER**
A 9141 lastniki in sodelavci tel. (0 42 36) 381

Podjunska trgovska družba bratje RUTAR & Co. Dobrla vas Jauntaler Handelsgesellschaft Geschwister RUTAR & Co. Eberndorf	Emilijan in Mara RUTAR poslovodja Dobrla vas tel. (0 42 36) 384	Hotel - trgovina - taberna - kopališče Franc RUTAR Dobrla vas - Lido tel. (0 42 36) 220 Trgovina Elfi RUTAR Lovanke
Supermarket in café ob Klopinskem jezeru Anton in Agnes RUTAR Selo - Št. Vid, tel. (0 42 39) 431	Gostilna - trgovina Vladimir in Marija RUTAR Žitara vas tel. (0 42 37) 237	Štefan in Ljudmila SIENČNIK trgovsko transportno podjetje Mobil-črpalka Dobrla vas tel. (0 42 36) 219

A&O samopostrežna trgovina
gostilna s tujskimi sobami

Janko Ogris

V BILČOV SU
telefon (0 42 28) 24 14

Vsem cenjenim odjemalcem,
gostom in prijateljem ter biv-
šim sotrpinom izseljencem želi
vesele praznike
in srečno novo leto

Podjetje za električne
instalacije vseh vrst in izdelavo
modernih stikalnih naprav

Strokovna elektrotrgovina

**Ing.
T. Schlapper**

ŠT. JAKOB V ROŽU
tel. (0 42 53) 216

želi vsem odjemalcem in naroč-
nikom vesele božične praznike
in srečno novo leto

Vsem delavcem in prijateljem prijetne praznike in obilo uspeha
v novem letu želi

TESARSTVO

Gasser

BILČOV, tel. (0 42 28) 24 19

Zadovoljne
božične praznike
in uspešno
novo leto!

JANEZ WEISS

KROJAŠTVO

ŠT. JANŽ V ROŽU
telefon (0 42 28) 224

Podružnica **C E L O V E C**
Spitalgasse 12
tel. (0 42 22) 72 4 35

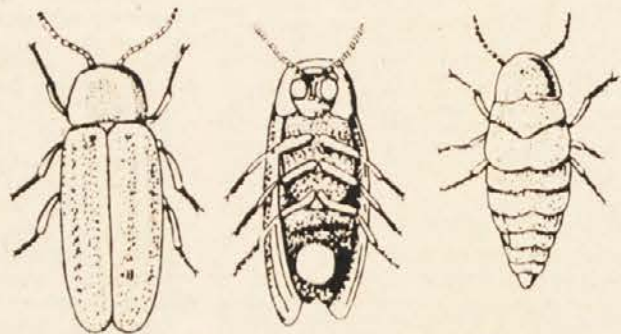
Prijetne božične praznike
in srečno novo leto
želita prijateljem in znancem

Janez in Hilda STONIČ
Bistrica v Rožu

**Die Natur scheint zu beweisen:
Es geht auch ohne
Kraftwerksbau!**

Beweis I:

Lampyrus noctiluca (großer Leuchtkäfer)

Männchen und Weibchen dieser Insektengattung leuchten von selbst. Sie fliegen meist im Juni (Junikäfer). Glühlampen, Heizkissen, Kühlschränke und Waschmaschinen werden von ihnen nicht benötigt. Elektrifizierte Verkehrsmittel werden nicht in Anspruch genommen.

Allerdings

Der homo sapiens austriacus (österreichische Mensch) ist leider weder mit leuchtendem Hinterteil ausgestattet, noch so genügsam wie der Lampyrus noctiluca. Er verbraucht derzeit in seinen Wohnbereichen, Arbeitsstätten und Verkehrseinrichtungen rund 32 Milliarden Kilowattstunden elektrischer Energie im Jahr. Tendenz: leicht steigend. Dieser Bedarf muß daher nach wie vor gedeckt werden.

Eine Information der

Za praznike mnogo zadovoljstva
in bilo uspehov v novem letu

želi

DR. FRANCI ZWITTER
ODVETNIK

Celovec, Paulitschgasse 5-7

Prijetne praznike
in uspešno
novo leto 1977

gostilna pri

„Tišlarju“

družina Gabriel

ŠT. JANŽ V ROŽU, p. Svetna vas
telefon (0 42 28) 248

Vesele božične praznike in srečno novo leto želi

Veletrgovina - import

Kristijan Breznik

9020 CELOVEC - KLAGENFURT, Völkermarkter Straße 99

Vesele božične praznike in srečno novo leto 1977 z željo za dobro
sodelovanje tudi v bodoče

Erwin Münch

trgovina z drvni in premogom

CELOVEC - KLAGENFURT
Villacher Straße 187

VESEL
BOŽIČ
IN
SREČNO
NOVO
LETO

**NOREA
REPRO**

KLISE-OFSET

Linsengasse 59
A-9020 Klagenfurt/Celovec
Telefon (0 42 22) 86 0 96

Vesele božične praznike in srečno,
uspehov polno novo leto 1977 želimo
vsem prijateljem tukaj in v domovini

DRUŽINA INŽ. ČISTIMIR BAUER
ZELTWEG

Srečno novo leto
želi vsem svojim prijateljem

KLUB MLADJE

Vesele božične
praznike in
srečno novo leto
vsem poslovnim
prijateljem
in znancem

želi

g. kapus

centralne kurjave
sanitarne in
vodovodne
naprave

Bilčovs - tel. (0 42 28) 32 1 05

Vsem cenjenim odjemalcem, znancem in prija-
teljem želi vesele praznike in srečno novo leto

Gašper Ogris - Martič

TRGOVINA V BILČOVSU

telefon (0 42 28) 24 18

Ein frohes
Weihnachtsfest
und ein
gesundes
neues Jahr
wünscht allen
Mitgliedern
und Kunden die

KONSUM

Genossenschaften

Klagenfurt

Vse dobro za praznike in za novo leto
želi prijateljem in odjemalcem, ki jih
v novem letu pričakuje

KNJIGARNA Naša knjiga
CELOVEC
PAVLIČEVA 5-7

Po preselitvi v nove, moderno oprem-
ljene prostore lahko nudimo še večjo
izbiro knjig, gramofonskih plošč itd.

Vsem naročnikom prijetne praznike in
obilo sreče v novem letu

TISKARNA DRAVA
PODLJUBELJ
BOROVLE

**PRIJETNE BOŽIČNE PRAZNIKE
TER SREČNO IN USPEHOV POLNO
NOVO LETO**

želi

**SLOVENSKI
ATLETSKI KLUB**

Haderlap

MODNI SALON

želi cenjenim odjemalcem in prijateljem
prijetne praznike in uspešno novo leto

CELOVEC - KLAGENFURT
Tarviser Str. 100 - tel. 21 4 41

Vsem članom in prijateljem lova
prijetne praznike in bogat lovski blagor
v novem letu 1977 želi

**KLUB
PRIJATELJEV
LOVA**

Zadovoljne božične praznike in srečno novo leto želi

Mihael Antonič

TRGOVINA
HOTEL

REKA PRI ŠT. JAKOBU V ROŽU

VESELE BOŽIČNE PRAZNIKE
IN SREČNO NOVO LETO 1977
ŽELI

DR. PAVLE ZABLATNIK
ravnatelj

Zvezne gimnazije za Slovence
v Celovcu

CARIMPEX

I Z V O Z
U V O Z
T R A N Z I T

CELOVEC - KLAGENFURT

Gabelsbergerstraße 24
telefon (0 42 22) 82 4 98

VSEM PEVKAM IN PEVCEM
TER PRIJATELJEM NAŠE PESMI
PRIJETNE PRAZNIKE IN ZADOVOLJNO
NOVO LETO ŽELIJO

PEVOVODJE

Slovenske prosvetne zveze
in včlanjenih društev

Vsem prijateljem in znancem ter
občanom pliberške občine želi vesele
božične praznike in uspeha polno
novo leto

mestni svetnik

STANKO VAVTI
z družino

ZDRUŽENJE STARŠEV

na Zvezni gimnaziji za Slovence
v Celovcu

želi vesele božične praznike
in srečno novo leto

Zahvaljujemo se dobrotnikom Slovenske
gimnazije za vso dosedanje podporo,
hkrati pa prosimo za nadaljnje prispev-
ke v podporni sklad za revne dijake.

Odbor Zdrženja staršev

Vesele božične praznike
ter srečno in uspešno novo leto
1977

ŽELI

**KLUB SLOVENSKIH
OBČINSKIH ODBORNIKOV**

Trgovina s čevlji

Anton Koren

Št. Jakob v R., tel. (0 42 53) 328

želi cenjenim odjemalcem in
prijateljem
prijetne božične praznike in
uspešno novo leto

Vesel božič in srečno novo leto 1977
želijo

Hranilnice in Posojilnice

Bilčovs
Borovlje
Celovec
Dobrla vas
Galicija
Glinje
Globasnica
Hodiše
Kostanje
Kotmara vas
Ledince
Ločilo
Marija na Zilji
Pliberk
Podljubelj
Podravlje

Radiše
Sele
Slovenji Šmihel
Št. Jakob v Rožu
Št. Janž v Rožu
Škofiče
Šmarjeta v Rožu
Šmihel pri Pliberku
Štebenj pri Beljaku
Št. Tomaž
Velikovec
Vovbre
Ziljska Bistrica
Želinje
Železna Kapla
Žvabek

Kmečke gospodarske zadruge

Borovlje
Brnca
Dobrla vas
Globasnica
Št. Jakob v Rožu

Št. Janž v Rožu
Pliberk
Podravlje
Škofiče
Železna Kapla

dobavljajo gospodarske in gospodinjske potrebščine, semena,
gnojila in vseh vrst stavbeni material.
Cene, plačilni pogoji in dostava so ugodni!

SPREJEMAJO VLOGE na

Hranilne knjižice
Premijsko varčevanje
Stanovanjsko varčevanje
Varčevalna pisma

VODIJO

Vaše žiro račune in mezdne konte

IZVAJAJO

plačila in nakazila

DAJEJO

posojila in kredite po ugodnih pogojih

POSREDUJEJO

pocenjena posojila za kmetijstvo, obrt in
gostinstvo

MENJAJO

in posredujejo tuje denarje

Zveza slovenskih zadrug v Celovcu

PAVLIČEVA 5—7
A 9020 CELOVEC

TELEFON 70 5 65 serija, TELEX 2162

se priporoča za izvedbo vseh Vaših denarnih poslov

Živinorejske zadruge

Globasnica
Libuče

Št. Primož
Žitara vas

- Ekspresno prenakazovanje in plače-
vanje v tuzemstvo in v inozemstvo
- Menjalnica po najugodnejših tečajih
- Safeji
- Depot knjižic in vrednot
- Poštni predali
- Nočni tresor

Dedek mraz in partizani

V tistih časih, ko je bila vojna, je tudi partizane večkrat obiskal dedek Mraz. Prinašal jim je lahko le skromna darila: kruh, suhe hruške, tople nogavice, včasih tudi kakšne čevlje. Toda ta skromna darila so bila v tistih časih silno dragocena.

Dedek Mraz je prinašal s seboj tudi zimo s snegom. Ta pa je bila za partizane, ki so imeli le prečestokrat svoj dom pod smreko, silno nezaželena, ker je že tako velike težave partizanskega življenja še povečevala.

Pa so se partizani spomnili: dedek Mraz ima dobre zveze z Zimo, ker je njen najbližji sosed. Dajmo se z njim dogovoriti, da bo zadržal to svojo hladno soseda čim dlje, da nam ne bo mogla nasejati snega. Vsi so bili istih misli. Samo, da bi Zime ne bilo, dokler ne zmagamo in preženemo sovražnika. Naročili so svojemu komandantu, da naj se o tem pogovori z dedkom Mrazom.

Ko jih je tako nekega mrzlega zimskega dne dedek Mraz ponovno obiskal s po no vrečo volnenih nogavic, ga je komandant povabil na razgovor pod veliko smreko, ki jim je nudila skromno zavetje v gozdu. Dedek Mraz se je na ostrem zimskem zraku prav dobro počutil in je rekel, da bi se raje priključil partizanom, kot raznašal darila po toplih sobah, kjer mu ni prav nič všeč, in še kaj pridra daril ne more spraviti skupaj, odkar je vojna.

Partizanski komandant pa je na to rekel: „Veš, dragi dedek Mraz, saj nam tudi tako veliko pomagaš, ko nam prinašaš tople nogavice, toda mi bi radi še nekaj.“

In komandant mu je povedal željo vseh partizanov, da bi svojo soseda, mrzlo Zimo, zadržal čimdlje na visokem severu, ker jih v boju proti sovražnikom zelo ovira. „Ti jo gotovo dobro poznaš, saj vedno skupaj prihajata. Tebe smo silno veseli, toda Zime ne, dokler je gozd naš dom,“ je končal partizanski komandant.

Dedek Mraz je pokimal z ledeno brado in dejal: „Že, že, toda to ni lahka reč, staro Zimo prepričati, da ostane doma, ko že komaj čaka, da zavlada nad zemljo,“ in zaskrbljeno si je pogladil belo brado.

„No, le potrudi se, dedek Mraz,“ je rekel

komandant, „če boš pa ti rabil našo pomoč, se ti ne bomo izneverili.“

Dedek Mraz je na to rekel: „Vašo pomoč bi res potreboval, in še kako.“

„Le v čem ti lahko pomagamo,“ ga je radovedno vprašal komandant.

Dedek Mraz mu je razložil: „Veš, velike težave imam vsako leto. Daril je malo, otrok pa veliko.“

Komandant je na to rekel: „Z veseljem ti obljubim pomoč, dedek Mraz. Takoj ko bomo zmagali, bomo vsi partizani skrbeli in pomagali, da boš ob novem letu imel toliko darila, da boš lahko obdaril prav vsakega otroka.“

„Te obljube sem pa res silno vesel,“ je rekel dedek Mraz.

Tako sta se dedek Mraz in komandant dogovorila o medsebojni pomoči. Po tem razgovoru se je dedek Mraz vrnil na sever. Tam je našel svojo soseda Zimo v mrzličnih

Na zemljo je legla novoletna noč. Okna vaških hiš so bila razsvetljena. Ljudje so se veselili praznikov. Skoraj v vsako hišo so prišli gostje. Mnogi izmed njih so se vrnili iz tujine, da bi med domačimi preživeli nekaj lepih, prazničnih dni.

Le ženica na robu vasi ni pričakovala nikogar. Njeni dnevi so minevali v samotni in njene noči so bile dolge.

Nikoli ni imela moža in nikoli ni imela otrok. Dokler je bila mlada, je delala pri bogatih ljudeh. Ko je ostarela, je živela s tisto skromno pokojnino, ki si jo je bila zaslužila v dolgem življenju. Pismonoša je bil edino živo bitje, ki se je enkrat na mesec oglasil pri njej. Le po enkrat na teden je hodila v trgovino, da je nakupila tisto, kar je najbolj potrebovala. Ker je živela tako samotno življenje, so se je celo sosedje začeli izogibati. Govorili so, da je čudaška. Ona pa je bila le samotna stara žena in njena osamljenost jo je bolela.

Na večer pred Novim letom je delala gaz okoli kočice.

Naslonila se je na ročaj loparja in vzdihnila:

„Le čemu delam tole gaz, ko pa k meni ne bo nihče prišel?“

Tedaj je nenadoma pred njo obstal sam dedek Mraz. Svetlo jo je pogledal izpod košatih belih obrvi in povprašal:

„Zakaj si tako žalostna?“

„Oh, kaj bi ne bila, ko sem pa tako strašno sama. Ni živega bitja, ki bi prišlo v moj domek.“

Dedek Mraz se je zamislil in nato vprašal:

„Praviš, da si sama. Kakšno družbo pa bi rada imela?“

„O, naj bi prišel kdorkoli že, le da bi tako sama ne bila,“ mu je povedala.

Dedek Mraz je zmajal z glavo, nato je dejal:

„Poizkusil ti bom pomagati. Če

„Pojdimo k njej. Jaz ji dam vrečko bonbonov od svojega darila.“

„Jaz ji ponesem zavitek napolitank.“

„Jaz ji podarim tablico čokolade!“

Drug čez drugega so se oglašali. Dedek Mraz se je smehljaj. Seveda, saj je vedel, da imajo otroci

Novoletno darilo

bo le mogoče, te bom rešil samote.“

„O, dragi dedek Mraz, če to storiš, pa četudi le za en sam večer, bom presrečna,“ se je ženica veselo nasmehnila.

Preden je utegnila še kaj reči, je dedek izginil. Nikjer več ga ni bilo videti.

On pa je bil tedaj že v vasi pri otrocih.

Obdaroval jih je in zaplesal z njimi veseli ringa-rala.

Nenadoma se je zresnil in otroci so ga začudeno gledali.

„Poglejte, ljubi moji, kako veseli smo nocoj. Toda, ali veste, da živi v koči na robu vasi stara ženica, ki je prav nocoj posebno sama. Kaj menite, kaj naj storimo, da bi jo razveselili na nocojšnji večer?“ jih je resno vprašal.

Svetle otroške oči so se začudeno zastrmele vanj.

Nato je mala Metka zaploskala z ročicami in rekla:

topla srčeca in, ker so veseli, so pripravljeni razveseliti tudi koga drugega.

„Prav pa pojdimo,“ je dejal. Majhna procesija se je napotila proti kočici na robu vasi. Joj, kako začudeno jih je gledala ženica skozi okence.

„Kam le gredo? Mimo moje kočice vendar ni poti,“ se je čudila sama pri sebi.

A tedaj so se že odprla večna vrata in otroci so prihiteli v toplo sobo.

„Ali ste prišli k meni, ljubi moji?“ jih je vprašala.

„Da, k tebi smo prišli.“

„Darila smo ti prinesli.“

„Dedek Mraz nas je privedel,“ so govorili.

Toda, ko so se ozrli, so videli, da dedka Mraza ni med njimi. Razumeli so, da je moral naprej, saj ga povsod čaka še mnogo otrok.

Dečkova pravljica

V skromni hišici v majhni hribovski vasi živi deček, ki ima od doma pa do šole poldrugo uro hoda. Deček ne razmišlja o tem, da ima v šolo daleč. Vso pot od doma do učilnice je zanj velika odprta knjiga. Pozna vse kamne in drevesa ob poti, planinske cvetlice in trave na pašnikih. S potočkom, ki ga prečka njegova pot in ga nato nekaj časa spremlja, se ob popoldnevih, ko se vrača iz šole in ima več časa kot zjutraj, pogovarja o vsem, kar je ta teden doživel. Pove mu, ali je v šoli bil vprašan. Včasih se zgodi, da je doma toliko dela, da se ne utegne naučiti za prihodnji dan. Tedaj mu je hudo pri srcu, ker je sicer dober učenec in ga učiteljica v šoli postavlja drugim, tistim, ki so doma blizu šole, večkrat za zgled.

Vsak dan prehodi pot v šolo in nazaj, a če bi ga kdo vprašal, kdaj je ta pot lepša in za učence četrtega razreda najbolj poučna, ne bi

pripravah za potovanje. Imela je pripravljen velik oblak snega, tako velik, da ga je bilo dovolj, da ga natrese po vsej zemeljski polobli.

Dedek Mraz se je spomnil obljube, ki jo je bil dal komandantu in je rekel: „Hej, soseda, kam se odpravljáš s tako naglico? Počakaj, da ti povem, kaj sem vse videl po svetu. Sicer se ti pa sploh nikamor ne mudi, ker kjerkoli sem hodil, je pihal veter Jug s tako silo, da sem moral hitro nazaj. Prav gotovo bi ti vse snežinke raztopil.“

„Kaj,“ je rekla Zima, „še zdaj razsaja tisti nesramnež, ki mi vsako leto dela tako škodo pri snegu? Pa že moram malo počakati, če ne, bo moje delo zaman.“

In tako jo je dedek Mraz prepričal, da ni odšla na pot ne prvi teden, ne drugi teden in tudi še potem jo je zadržal. Po tihem pa je bil vesel, da je lahko vsaj delno izpolnil obljubo partizanskemu komandantu.

Partizanom se je tako tisto zimo res bolje godilo, ker dolgo ni bilo snega. Šele ko je že šlo na pomlad, je Zima zrogovnila za nekaj časa. Tako dolgo je namreč tudi dedek Mraz ni mogel zadržati na severu.

Toda kmalu je prišla pomlad. In takrat so partizani zmagovito končali vojno.

Od takrat dalje se vsako leto ob Novem letu spomnijo svoje obljube dedku Mrazu in pomagajo zbirati darila, tako da lahko dedek Mraz potem obdari vse otroke.

A tudi brez njega jim je bilo lepo. Videli so, kako ženici žare vela, stara lica, ker so jo obiskali.

Radostno je sprejela njihova darila. Sladkarij si že davno ni privoščila, saj je imela za kruh, mleko in podobne potrebne stvari komaj dovolj denarja.

Presrečna je bila, ko so ji zapeli nekaj veselih pesmic.

Nato je zaželela, naj sedejo k mizi. Res so posedli na dolge klopi, ženica pa je odšla na podstrežje. Ko se je vrnila, je nasula na mizo orehe, suhe slive, hruške in breskve. Še v šrambo je stopila in se vrnila s steklenico gostega, sladkega malinovca. Zmešala ga je v kanglej z vodo in, ker je imela eno samo čašo, so pili iz nje drug za drugim. Otroci so tolkli orehe, grizljali suho sadje, ki so ga sicer komaj poznali in vse skupaj se jim je zdelo silno dobro.

Na nebu so zažarele zvezde in otroci so vedeli, da se morajo posloviti. Zahvalili so se ženici za dobroto, s katerimi jim je postregla, a tudi ona se jim je zahvalila za prinesena darila.

„Še se bomo oglasili.“

„Naredili ti bomo drva in prinesli vodo,“ so obetali dečki.

„Poribale ti bomo tla in pomagale oprati perilo,“ so govorile deklice.

Zaželeli so ji srečno Novo leto, nato so odšli v novoletno noč. Ženica se je smehljala. Hvaležna je bila dedku Mrazu, kajti z obiskom otrok ji je pripravil najlepše novoletno darilo.

vedel povedati. Pomladi ga prevzema lepota zelenega pogrinjala, posutega s pisanim cvetjem, in nežno trepetanje dreves. Poslušaj pesem ptic in čvokanje njihovih mladitčev v gnezdih. Spremlja potok, ki zdaj ni več svetla črta med zelenjem, ampak majhen hudournik s preobiljem vode. Poleti mu je na poti vroče, zemlja je razpokana, živali so žejne in čebele brenčijo samo zjutraj, ko je vse pokrito z biser-no roso. Jeseni se gozd ob poti pobarva kot slikarjeva paleta. V prvih jesenskih dneh dečka večkrat zamika, da bi se ustavil. Leščevice mu ponujajo lešnike, sadno drevice svoje sladke plodove in vlažni mah jesenske gobe. Toda deček je učenec in ne utegne hoditi po sadovnjakih, po grmovju in gozdu.

Nato postane mrzlo in zapade sneg. Deček na poti v šolo in domov doživlja pravljico. Takšne pravljice ni v nobeni šolski knjigi in v nobeni knjigi pravljic, ki jih hranijo doma na podstrežju. Po tej beli zimski pravljici deček ne hodi sam. Spremljajo ga kratkorepi, hitri zajčki in nežnooki srnice. Pogovarja se s ptički, ko med zasneženim vejevjem iščejo toplote, in z dedkom Mrazom, ko se srečata na poti. Dedek korači s polnim košem navkreber, in ker ni vaje take hoje, se mu noge udirajo v sneg. Tudi v samotnih hribovskih domovih ga čakajo otroci. Deček stopa v dolino.

Dedek Mraz dečku ne napolni naročja z darovi. Njemu je dal najlepše, kar sploh ima: zimsko pokrajino. Nešteto kristalov in sončne žarke, da posijejo nanje. Dal mu je bela drevesa, globoko pripognjena k zemlji. In srnice, ki se ga v snegu nič več ne bojijo. Čudovita zimska pravljica je dečkova iz dneva v dan. In deček je dedku Mrazu hvaležen za to darilo. Ko je najbolj utrujen od napore poti v šolo in iz šole, obstane v ozki gazi in pogleda okoli sebe. Nato se nasmehne in stopa dalje. Smehljaj mu ostane na ustnicah še dolgo. Včasih ga prinese v šolo, kjer ga deli s svojimi tovariši.

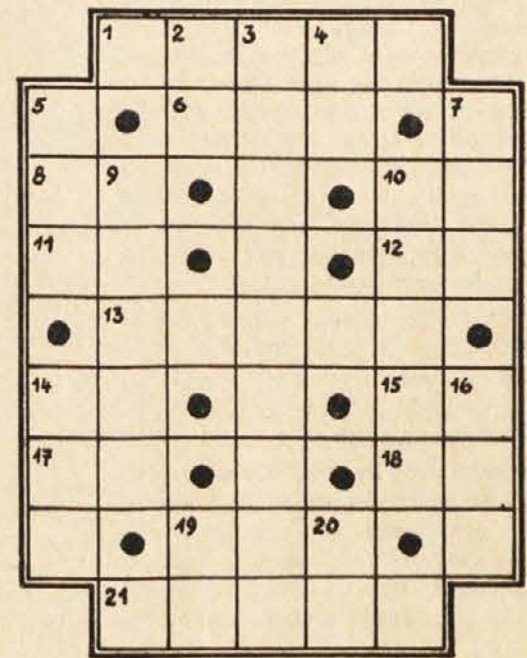
Križanka z lepimi nagradami

Dragi mladi prijatelj! Zdaj, ko imate počitnice, boste gotovo našli tudi dovolj časa, da preizkusite svoje znanje pri reševanju ugank. Tudi mi smo vam pripravili križanko in vas vabimo, da jo poskusite rešiti. Ni težka, zato smo prepričani, da vam ne bo delala preglavic.

Vaš trud pa hočemo tudi še posebej nagraditi — z lepimi slovenskimi knjigami, ki jih bo žreb razdelil med tiste, ki nam boste poslali pravilne rešitve, in sicer najkasneje do 9. januarja 1977 na naslov: Slovenski vestnik, Gasometergasse 10, 9020 Celovec.

Vodoravno: 1. obrtnik, ki obdeluje železo; 6. bogastvo gozdov; 8. učenje; 10. pritrilnica; 11. oblika pomožnega glagola (množ.); 12. površinska mera; 13. del obleke; 14. kazalni zaimek; 15. latinski veznik; 17. osebni zaimek; 18. veznik; 19. kafran; 21. majhen maček.

Navpično: 2. pijača starih Slovanov; 3. mesto na Koroškem; 4. igralna karta; 5. češki reformator (Jan); 7. darilo 9. muslimanska verska knjiga; 10. dajatev državi; 14. glas; 16. veliko strelno orožje; 19. prislov; 20. kvarlaški izraz.

Silvestrov večer boleččega spomina

Zadnje minute starega leta se iztekajo.

Dvorana v hotelu je polna ljudi. Veseli, poskočni zvoki vabijo na ples, na poslednji ples v starem letu. Vse je hrupno, živahno, nemirno... Polnoč. Luč je ugasnila. Zaželeli smo si vsevprek sreče, zdravja in zopet dobro srečo. Ob teh lepih željah sem se za hip zastrmela skozi veliko stekleno okno. Zunaj je s pobožno vdanostjo naletalaval sneg. Kosmi snega so se vrtili kot lahni, beli češnjevi cvetovi.

Ko sem občudovala to belino, so mi oči nenadoma zbežale tja prek široke ceste in se kot uročene ustavile na veliki temni gmoči zaporov. Zmrzilo me je in čudno tesnobno spreletelo. Od daleč se je svedrasto prikradel spomin, leden, ubijajoč. Pred menoj zaživi celica s tridesetimi pari preplašenih oči, ulica z okni brez šip, zaživi z vso bedo tistih zimskih dni med vojno, ko so me kot štirinajstletno bolno deklo surovo pahnili vanjo. Zaživi Silvestrov večer brez lučk, glasbe, brez toplote in sijaja. Tu je velika lesena miza, okorna obrabljena žlica, čorba... Hlad in lakota zevata iz vseh kotov z velikimi preplašenimi očmi: pred neznanim. In pred menoj se kakor iz megle prikažejo obrazi sotrpink: lepe, svetloase osmošolke Danice, ki ji je lica kljub trpljenju še vedno ozarjal smehljaj; Nežike z očmi, ki so blestele kakor lučke v temnem gozdu, žene, s katero edino se še danes srečujem v našem mestu. Zagledam še prijazen obraz Pavle, vitke Dragice s pšeničnimi kodri ter obraz preproste Marije — tovarniške delavke. In še in še...

Trideset nas je bilo, trideset mladih obrazov, kjer je prezgodnje trpljenje že začrtalo svojo podobo. Čeprav mlade, smo bile neuklonljive. Venomer smo ponavljale odgovor: „Ne vem ničesar!“ Za te ponavljajoče se odgovore me je nekega dne udarila težka roka nemškega gestapovca in me neusmiljeno sunila skozi vrata gestapovske mučilnice, kjer so me zasliševali. Znašla sem se na mrzlem hodniku. Od prestanega strahu sem vsa trepetala. Sedla sem na klop vsa zapuščena in obupana. Oči so bežno pobožale ledene rože na oknih. Nato sem si z drobnimi rokami trudno zakrila obraz, zaprla oči, a mraz, glad in oblasni koraki gestapovcev, ki so mrzlično tekali po hodniku, so me iztrgali iz sanj, v katerih je želelo ubogo srce vsaj za trenutek najti tolažbo in pozabljenje... Že me je dvignila trda paznikova roka. Osorno je nekaj zamrmral v brk in me odvedel nazaj v celico. Tam sem našla Dragico vso krvavo in razmrščeno. Pri zaslišanju so ji izpulili cel šop njenih prelepih kodrov. Posedle smo okrog nje, vse ušive in garjave ter jo tolažile.

Tako so minevali dnevi v tisti zimi: polni strahu in trpljenja. Bližal se je konec starega leta in čakali smo novo s trdnim upanjem, da nam prinese svobodo — rešitev.

Silvestrov večer. Počistile smo po celici in si uredile svoje umazane in ušive cape. Mrak se je spuščal na zemljo, kakor pepel, ki še ni popolnoma ugasnil. Sneg je naletalaval in zaslonil svet z belino. Ne-

omadeževani blesk se je sipal kot najbolj bela volna. V celici je bila tišina. Nesrečne in zapuščene smo ždele na svojih trdih ležiščih in zamaknjeno strmele v belo noč. Drhte smo, srca so se nam trgala v nemi bolečini. Bile smo lačne, prezeble, vendar luč v očeh še ni povsem ugasnila. Zar upanja je še lile.

„Sedi k meni,“ mi je šepnila temnolasa Marija. „Slišni se k meni, da nama bo topleje.“ Obe sva trepetali kot plašni in preganjani ptici. Zdrsnila sem nemočno ob njej na ležišče in nekaj časa sva molčali. Nato je tiho, hrepeneče spregovorila: „O, kako rada bi bila nocoj doma pri materi, pri sestrici, v naši tesni, a zame najdražji hišici. Zdaj gotovo še bedita in mislita name. Morda ju bo razveselil brat Peter, ki se bori s partizani nekje v gozdovih. Uboga mama! Očeta so nam ubili. Mene, ki sem edina lahko pomagala, so zaprli...“ Umolknila je. Pogled ji je bil zastrt s solzami, usta bolešno zožena. Poiskala sem njeno hladno roko in jo tolažilno stisnila. Nato sem stopila k zamreženemu oknu. Mirna, mrzla zimska noč je objemala zasneženo mesto. Drevesa so stala negibno, sklonjena pod težo snega. Prevzela me je tiha, boleča slabost, nisem mogla niti jokati. Bila sem brez moči. Trudno glavo sem položila na železne križe in v mislih hitela prek visokih zidov v svojo rojstno vasico, ki se je vsa zasnežena sti-

skala h gozdnatim prsim pogorja. Poiskala sem svojo ljubljeno staro mamo in voljno naslonila glavo na njeno ramo. Čutila sem toplo zgarano roko na licih, zaslišala znan ljubeč glas: „Samo da si spet pri meni, otrok moj.“ V srcu mi je postalo toplo in v sebi sem začutila tiho zadovoljstvo varnosti. V tem je odbila ura v zvoniku polnoč. Ozrla sem se naokrog: prezebla dekleta so se s svojimi bledimi lici vzdihujoč stiskale k vlažnim sivim stenam. S čudnim leskom v očeh in s toplo mislijo v srcu smo si zaželele srečno novo leto, leto, ki nam mora prinesiti svobodo.

Zunaj se je bleščal sneg in še vedno padal tako sladko, kakor da bi padalo zrelo cvelje višenj v prvo noč našega novega leta.

Mehki zvoki glasbe in sproščen smeh ljudi me budi iz zamaknenosti. Vse naokrog je v vedrem razpoloženju, toplo je, sveto, mize so obložene. V sladki dobroti večera se je misel sprostil, vzletela z lahkoto med ljudi, ki so bili dobri z menoj.

Mimo okna še vedno tiho naleta sneg, pada, kot da bi nad vse rad pobelil vse temne lise spomina in zaslonil s svojo neomadeževano belino tisto temno zgradbo kraj široke ceste, ki je sredi svobodne, vesele noči prebudila v mojem srcu tako žalostne misli in boleč spomin mladosti.

Izpod nizkega sivega neba je sipal sneg. Vso noč, ves dan in še naslednjo noč, kakor da ne misli nikoli prenehati. Ljudje so tičali doma, kolikor se je le dalo. Celo cerkev je bila tisto sneženo nedeljo bolj prazna, kakor navadno. Res je bila cesta preorana, a hiše na samem so ostale nekako odrezane od sveta.

V ponedeljek na vse zgodaj sta Tone in Marija delala gazi okoli domačije.

„Vražje ga je naneslo!“ se je jezil Tone. „Ponekod se sploh ne pozna včerašnja gaz,“ je menila žena.

Kljub mrazu jima je bilo vroče, kajti delala sta s pravo ihto. Pa saj sta morala! Treba je bilo nakrmiti živino, v svinjaku so krulili prašiči. Poleg tega je bila zametena gaz do drvarnice in senika. Roke moža in žene so premetavale sneg vztrajno, skoraj hlastno.

Onkraj gričev je začelo zvoniti dan. „Oj, sedem je že!“ je vzklila žena.

„Ne moreš pomagati. Bo pač danes živina nekoliko počakala,“ jo je zavrnil Tone.

Tedaj so se odprla vežna vrata in sedemletni Jožek je zaklical s praga:

„Mama, v šolo moram!“

Mož in žena sta se spogledala.

„Ostal bi v snegu,“ je menila žena.

„Danes ne boš šel v šolo,“ je zmajal Tone z glavo.

„V snegu bi ostal, sine,“ je menila mati.

„Moram v šolo, moram! Za strahopetca bi me zmerjali, če ne bi prišel. Niti enkrat še nisem manjkal. Tudi danes nočem“ je gnal otrok svoje.

„Mar ne vidiš, da ni gazi?“ je vprašal oče.

Otrok je pogledal v sneg in vzklil:

„O, pa je! Nekdo je že šel tod.“

„Mhm, je. Sosed Matija je res šel zjutraj na delavski vlak. A le poglej, kako jerazil. Toda on je velik. Dolge noge ima, pa jih je kar težko vlačil iz snega.“

„Pa je le prišel do ceste. Tudi jaz bom! Cesta je preorana. Do tja bom pa razil,“ se je junačil Jožek.

Izginil je v hišo.

„Res bo trmoglavil v sneg. Ne smeva mu pustiti,“ je menila žena.

„Le naj gre. Še dvajset metrov ne bo prehodil, pa se bo vrnil, boš že videla,“ se je zasmel mož.

Tedaj se je mali zopet prikazal iz hiše. Čepico si je potegnil na oči. Orokačične roke je potisnil v žepe in se poglaval v sneg.

„Si jedel?“ je vprašala mati. „Mhm. Mleko sem popil. Kruh sem tudi snedel,“ je prikimal Jožek in jima zaklical:

„Na svidenje!“

Mala postavica se je pogreznila v sneg. Belina mu je segala visoko čez kolena.

Mož in žena sta premetavala sneg kakor prej, a pogledi obeh so se ozirali po Jožku.

„Vrnil se bo, boš videla,“ je menil mož.

„Ne bo se. Pretrmast je, da bi popustil. Veš, Tone, čisto tvojo trmo ima,“ se je nasmehnila žena. V resnici pa ji ni bilo do smeha. Pogledovala je za otrokom, ki je tu in tam zdrsnil do

pasu v sneg, a se zopet dvignil in poglaval naprej.

Tudi mož se je zagledal v sina. Zmajeval je z glavo:

„Zdaj, zdaj se bo vrnil. Saj vendar vidi, da ne bo zmogel poti.“

„Ne bo se vrnil. Premajhen, premlad je še, da bi razsodil nevarnost,“ je vedela žena.

Hkrati sta popustila ročaja lopat. Mala pika tam v bregu je bila res le še pika.

„Zešel je v zamet!“ je vzklila žena.

„Joožek, Jožček, nazaaj!“ je zavpil mož v dlani.

„Joožek, Joožek!“ je klicala tudi žena. Pika v bregu se je obrnila.

„Vidiš, vrnil se bo,“ je rekel mož.

„Neee! Neee!“ se je drobno in zateglo oglasilo z brega in otrok je zapet zagazil v sneg naprej.

Tedaj se je Tone poglaval v sneg.

„Ponj grem!“

„Le.“

Se je Marija premetavala, a njene oči so kar naprej iskale drobno piko v snegu. Piko, ki se je borila s snegom in moža, ki je z velikimi koraki hitel za drobno piko. A opazila je, da tudi dolgo-

nogemu možu ni pot niti najmanj lahka.

Nato je videla, da je Tone le dohitel dečka.

Presneti smrkolinček. Sedaj le uvidi, da ne zmore, si je rekla. Stekla je v kuhinjo, da bo pristavila za čaj. Deček se mora ogreti in tudi možu se bo prilgel požirek toplote, ko se bosta vrnila.

Slutnja

Zadnji mesec v letu,
v njem zadnji dan —
pa prejel sem prvo pismo.
Kaj, če bil bi že sežgan
v tem tujem svetu,
kjer ljudje več nismo!

Ne tega dne —
že davno prej je legla
dachauska megla
na misli, na moje srce.
Ne ljudje, ne živali, ne bilke
— zdaj smo tukaj le ščevilke.

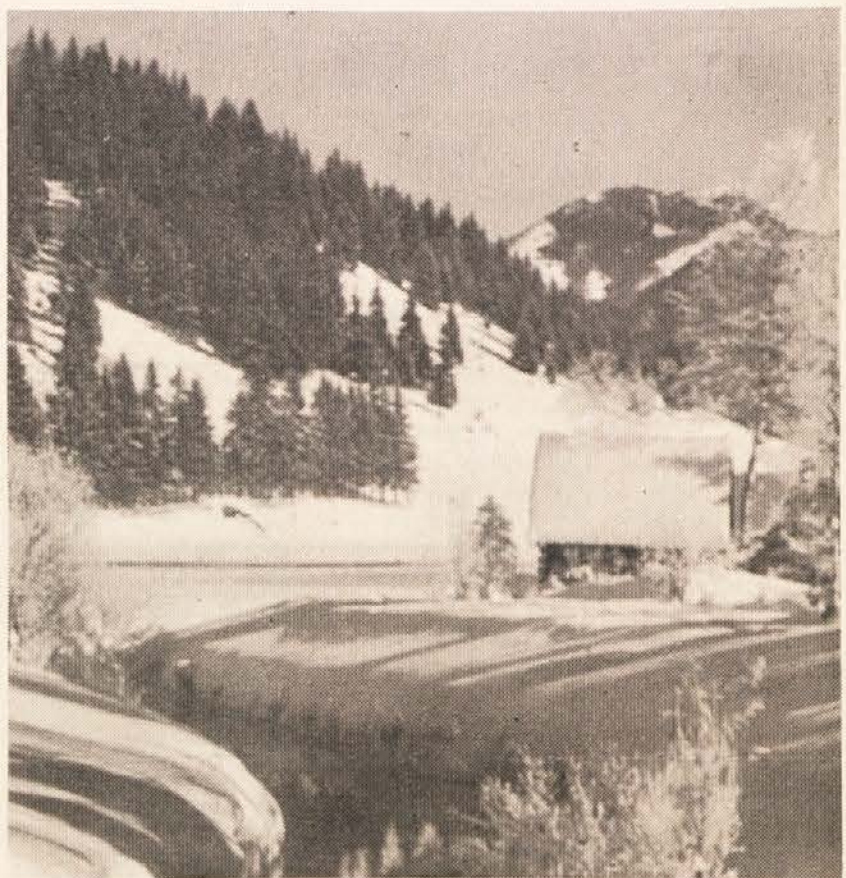
Zadnji mesec,
v letu zadnji dan,
a komaj prvo pismo...
in v njem pozdrav
v obetajoči sreči:
„Ljubi moj, si zdrav.“

Je kasni ta pozdrav
tudi zadnji iz domovine!
Do drugega lahko izgine
moj skelet v skeletov peči...

„Si zdrav, si zdrav!
O, zdrav sem, zdrav,
čeprav v nemoči
telo se sloči...
Zdrav sem, zdrav,
če zdravje moč je za pozdrav
in klic za zadnje maščevanje:
„Dachau, prokleti Dachau!“

Preden pa pride iz daljav
v pismu drugi pozdrav
za me, med tisoči mrtvo bilko
— bodo v taborišču Dachau
mojo že izbrisali številko...

Bojan Ajdič

Gaz

Hitro je opravila v kuhinji. Skozi vrata sobe je mimogrede pogledala, če se mala Marija ni razbrcala v spanju. Vrnila se je v sneg, nazaj k odmetavanju. Misli je, da bosta mož in sin zdaj že blizu doma. Pa ju ni bilo!

Tam na drugem bregu je zagledala postavo. Eno samo! Toda ta je bila nekam čudno široka. „Presneta kujona!“ se je zasmejala.

Prislonila je roko na oči, da bi bolje videla. Eh, ja, seveda. Tone je nosil sinka. A ne domov, kakor se je namenil, ko je odšel. Naprej ga je nesel. Proti cesti!

— Zmagal je, zmagal! — se je nasmehnila in še hitreje premetala sneg, kar ga je ostalo do svinjaka.

Svinje so bile že nakrmjene, ko se je vrnil Tone. Zaslišala ga je, kako si je topotaje otresal sneg na pragu. Pohitela je iz hiše.

„Zmagal je presneti trmoglavce,“ je rekel mož.

„Je jokalo, ko si ga dohitel?“

„Kje neki! Tuliti pa je začel, ko sem mu rekel, da mora domov. No in kaj sem hotel?“

„Da, res?! Kaj bi sicer?“ se je nasmehnila.

„Veš pa se mi le dobro zdi, da je tako vražje vztrajen in hoče doseči, kar se je namenil,“ je povedal mož kar nekam ponosno.

„Stopi v hišo. Čaj sem skuhal, da se boš malo pogrel. Nato bo treba popraviti še pri živini. In Marijica se je tudi že zbudila,“ je pohitela žena v hišo.

Dopoldne se je zjasnilo. Snežilo res ni več, a od severa je mrzlo, mrzlo brilo.

Tone pa vseeno ni ostal na toplem za pečjo. Dve deski je zbil, pravcati mali snežni plug. Nato je zapregel Sívca in potegnil do ceste ozko, a varno gaz.

Ko je opoldne pritekel Jožek iz šole, je že na pragu bil ves glasen:

„Hej, ata, tole si se pa res pametno umislil, tole gaz! In tale plug. Veš kaj, še do sosedovih jo boš potegnil. Videk in Sonja nista prišla danes v šolo. Po takšnih gazi bosta pa lahko. Je li, da boš, ata?“

„A nista prišla? Ali ju ata ni hotel nositi?“ je podražil Tone sina.

„No, veš kaj, saj sta vendar dva!“ je pojasnil Jožek.

„Aha, a tako,“ se je Tone razumevajoče nasmehnil v brke.

Popoldne pa je le potegnil gaz do sosedovih. Pot do ceste je bila spet odprta.

Običaji okrog novega leta

Ko govorimo o običajih okrog novega leta, moramo predvsem poudariti razliko med običaji, ki nastajajo zdaj, v tem času, posebno v letih po vojni, in med starimi in prastarimi običaji, ki so se delno še ohranili, čeprav izginjajo, izumirajo, se spreminjajo. Če jih kot žive običaje ne poznamo več, pa vemo zanje iz pripovedovanj starih ljudi, iz zapiskov, poročil itd. Tudi ti stari običaji so se v teku stoletij seveda spreminjali; v oblikah, kakršne poznamo, odkrivamo — včasih jasneje, drugi bolj zabrisano — prastare poganske običaje, za katere pa podrobno ne vemo, kakšni so bili, ker so se stopili in pomešali z novejšimi krščanskimi običaji. Krščanstvo jih je nekaj časa preganjalo, vendar so bili preveč trdoživni, zato jih je sprejelo v svoje zunanje manifestacije verovanja in jih prilagodilo svojim potrebam. Ohranile so se le oblike, smisel, vsebina teh starih šeg pa je postopoma postala nezavedna.

In še nekaj je treba omeniti, ko govorimo o noveletnih običajih. Novo leto je danes 1. januarja, praznujemo pa ga največ na zadnji dan starega in prvi dan novega leta. Takrat so silvestrovanja, plesi, norčije, takrat se pije in je, vse je okrašeno, takrat si čestitamo, voščimo srečo, zdravje in sploh vse najboljše v novem letu. To so običaji, ki zdaj nastajajo. Vezani so bolj ali manj le na en dan — na novo leto. V starejše noveletne običaje pa vključujemo vse običaje od božiča ali še kakšnega dne prej pa do treh kraljev.

Že v pradavnini se je združilo okrog zimskega sončnega obrata mnogo šeg in navad. Delno so to prvine češčenja rajnih; delno pa so nastale z namenom, magično vplivati tudi v tem pomembnem času, v katerem so pozneje začeli obhajati začetek novega leta, na rodovitnost zemlje v prihodnjem letu. Spomin na češčenje rajnih so zlasti razna jedila v tem času, pa tudi žganje luči, nekoč tudi panja ali čoka v božični noči je v zvezi s spominom, nekaj celo kultom pokojnikov. Ostale šege in navade okrog božiča in noveletnega dne pa imajo značaj čaranja, magičnega vpliva na srečo, rodovitnost in obilje v novem letu, pa tudi značaj uganjanja, vedeževanja v prihodnjem letu.

Taka dejanja so včasih opravljali v raznih dnevih, največ na dan pred božičem. Vzrok tega je treba iskati v nestalnem datumu noveletnega dneva v preteklosti. V 4. stoletju je krščanska cerkev postavila začetek novega leta na 25. december in do kon-

ca 17. stoletja so ga praznovali na razne dneve, potem pa so kot noveletni dan dokončno sprejeli 1. januar. Prav zato so se stara krščanska in tudi še starejša noveletna dejanja in verovanja povečini ohranila v zvezi z božičnim dnem.

Od raznih posebnih jedil okrog božiča je posebno pomemben tako imenovani božični kruh, ki ima po različnih krajih tudi različna imena in različno kakovost. Ta kruh je znamenje obilja, ki si ga želijo za prihodnje leto; pripisujejo mu tudi posebno zdravilno ter srečonosno moč, zato so ga dajali ponekod tudi živini.

Tudi božična drevesca so še danes (ali pa danes še bolj kot včasih) bogato obložena ne le z okraski, ampak tudi z raznimi „dobrotami“. Nihče se danes ne zaveda, da so podobno včasih dajali na božično mizo razna semena pod prtljavo, tudi denar, ali pa so pod mizo dajali semena v košari, bučo, jarem, plužno železo in drugo poljedelsko orodje. Vse to so delali z namenom, da bi vplivali na rodovitnost polja, na zdravje živine in obilje v hiši.

Pomen, cilj vseh teh čaranj se je pozabil, izgubil se je iz zavesti ljudi, oblike pa so ostale in se spreminjale; in se še spreminjajo. Še vedno pa marsikaj delamo tako kot naši davni predniki, čeprav se ne zavedamo, zakaj so oni to počeli.

Podobno kot na kres se tudi v tem času obešajo zelene veje v hišni kot, v okna, na vrata. Ponekod posejejo žito, da ozeleni do božiča. Na zeleno vejevje in drevesa do obešali darila že Rimljani. S severa se je k nam razširilo božično drevo — jelka ali smreka. Zlasti po zadnji vojni se je to zelo razširilo, čeprav so po vaseh še vedno ostale kot glavni božični okras jaslice z zelenim mahom in izrezljanimi podobami.

Na večer pred božičem, novim letom in tremi kralji še vedno vidimo po vaseh, kako lajajo, ko se zmračijo, vsa družina ali vsaj eden izmed družinskih članov stopa okrog hiše in gospodarskega poslopja — nosi ogenj s kadilom in blagoslovljeno vodo ter pokadi in poškropi vse prostore. Ta običaj se je ohranil, čeprav nihče ne ve, da se je v tem krščanskem kajenju pravzaprav ohranilo nekdanje preganjanje škodljivih duhov z zažiganjem dišečih rastlin.

V krajih, kjer je bila močno razvita konjereja, so konjereji obhajali svoj praznik na Štefanovo, ker so imeli sv. Štefana za varuha konj. Ponekod so tega dne kmečki gospodarji prišli v cerkev in darovali na oltar lesene ali voščene konjičke. Verjetno je to starina iz dobe, ko so stari Slovani žrtvovali konje Velesu, bogu živine, da bi jim izprosil plodnost in zdravje.

Prastar božično-noveletni običaj je koledovanje, ki se je razvilo pri Slovanih, še preden so bili pokristjanjeni, in sicer največ pod vplivom zimskega noveletnega praznika Kalendae Januariæ, ki so ga Rimljani obhajali z darili in voščili, zlasti pa z raznimi obhodi, s peljem in plesom. Ta razvoj pa verjetno ni mogel prezreti starih domačih obredov, ki so jih stari Slovani izvajali v zimskem prehodnem obdobju. Po mnenju češkega starinoslovca L. Niederla so imeli Slovani nedvomno že pred prihodom kalend neke svoje, na zimski sončni obrat nanašajoče se obrede, ki so bili poljedelskega značaja in s katerimi so čistili vegetacijske demone. Običaj koledovanja se je torej v sicer spremenjeni obliki ohranil iz najstarejših časov, čeprav prvotnega pomena (odganjanje zlih duhov in čaranja, da bo novo leto srečno, da bi vse dobro obrodilo, da bo vsega v izobilju, da se bodo dekleta poročila itd.) ljudje že dolgo ne poznajo več.

Sicer pa se nam v običajih, ki se nam zdijo včasih že smešni, razkrije marsikaj: usodline starih verovanj, ko ljudje s tehniko in znanostjo še niso znali krotiti narave; želja po boljšem, srečnejšem življenju; želja po zabavi in sproščenem smehu; pa tudi nepisani zakoni, ki so uravnavali življenje in delo v določeni skupnosti na vasi. Čas spreminja te običaje, odzema in dodaja, kroji nove — ker ljudje še vedno ne moremo brez njih. Če drugega ne, si z njimi in z njihovo pomočjo na lepši, bolj viden, bolj veličasten način voščimo srečno novo leto!

IVAN CANKAR

18

Zgodbe iz doline šentflorjanske

Ofelija ga je pogledala s tako odkritosrčnim osuplim, otroško širokim pogledom, da je utihnil. Nato ga je vprašala, kakor vpraša človek znanca na cesti, mimogrede in le zaradi vljudnosti.

„Kedaj se odpelješ?“

„Ne vem še natanko... res še natanko ne vem, Ofelija... oprost, da ti nadalje razložim...“

„Nocoj?“

„Kaj?“

„Če se že nocoj odpelješ?“

„Ne še nocoj, gotovo ne... Glej, Ofelija, saj ni tako hudo, da nisem prišel nocoj... nisem utegnil, res ne! Ampak jutri pridem... na vsak način pridem jutri...“

„Ali se sam odpelješ?“

„Saj moram vse ukreniti, urediti, pripraviti... pozneje, seveda...“

„Kam se odpelješ?“

„Natanko mi še ni znano, kateri kraj so mi izbrali, ampak...“

„Torej sam ne veš, kam potuješ?“

„To se pravi... zdaj se peljem... za nekaj časa, za par dni... v Kranj...“

„V Novo mesto?“

„Kam?... Ali sem rekel v Novo mesto?“

„Ne, v Škofjo Loko.“

„Tja torej...“

„Polonijevo čelo je bilo potno; zameglilo se mu je pogled, tudi misli so se mu zameglile. Zazdelo se mu je, da sedi na zofi nekdo drugi, ne Ofelija, da mu strme v obraz druge oči, čisto neznane.“

Ofelija je vstala.

„Če se torej nocoj odpelješ, Bog s teboj in nikar ne misli name s hudim spominom, kadar ti bo lepo v življenju. Meni pa bo neprijetno in dolčas v grobu, zakaj lahko je slovo od ljubljenega moža, grenka je ločitev od ljubezni.“

Stala je pred njim, pomislila je za hip s stisnjenimi ustnicami in strnjenimi obrvmi, kakor da bi se ne mogla domisliti poslednje besede, ki jo je bila določila morda že na stopnicah.

„Težka je ločitev od ljubezni...“ je ponovila razmišljena in je govorila nato hitreje, skoro prehlavno, kakor otrok, ki je bil prekinil deklamacijo in se domislil nenadoma pozabljenege verza.

„Če bi ti zdaj rekel: Pojdem in se ne vrnem več! — in če bi te ljubila, bi te objela okoli vratu z obema rokama in bi te ne pustila stran. In če bi se iztrgal in bi pobegnil, bi tekle solze po mojih licih in jaz bi pila te sladke solze. Tako pa nisi bil ti, ki si rekel: Pojdem! — in nisi ti, ki se tako hladno poslavljáš. Ne mogla bi te objeti okoli vratu, še tvoje roke bi se ne mogla dotekniti. Ti se nisi poslovil, ljubezen se je poslovila od mojega srca; tam pod kostanji se je poslovila. Bolj grenka je ta ločitev nego od matere in od očeta...“

Polonij je stal oamljen, kakor da je bil prišel zaspan in pijan v razsvetljeno dvorano; komaj je razumel njene besede, komaj je poznal njen obraz.

„Ofelija... saj pridem jutri...“

„Čakala bom...“

Tiho so se duri odprle in zaprle, Polonij je bil sam.

Dolgo časa je stal za mizo, s povešeno glavo, miren in top, brez misli. Naposled je pogledal proti durim, pogladil se je z dlanjo preko čela in oči in je pobral ovratnike, ki so bili padli na tla.

Pomislil je in kolikor dalje je mislil, toliko grenkejša je bila zlovolja v njegovem srcu. Zgibal je perilo, pospravljal obleko, polagal obleko in perilo v kovčeg in debele kaplje so padale od čela na lice, od lica na tla.

„Lepa reč! Sama hinavščina je bila, kar je rekla, da me pričakuje jutri pod kostanji... tako dobro ve kakor jaz...“

Zalučil je srajco v kovčeg, toda takoj je pokleknil in je izgledil z dlanmi nelepe gube. Ko je vstal, je vzdignil suknjo, ki jo je bila položila Ofelija preko stola; držal je suknjo v roki in je sedel na zofo.

„Lepa reč! Spoznal sem jo in je nisem spoznal... Ko sem videl njen obraz, je bila še Ofelija... ko ga nisem videl več, ni bila več Ofelija... Kdo je legal? Ali moje oko ali njen obraz?“

Naslonil se je na zofo, držal suknjo v rokah in je gledal v strop.

„Kar se še vidi iz te čudne megle, je edino, da je popolnoma zblaznela... Zmedlo se ji je popolnoma... jaz nisem medicinec... ampak toliko je gotovo, da se ji je zmedlo... Nikoli še nisem videl takih oči, nikoli pri pametnih ljudeh... Kaj je pripovedovala? O psihologiji je govorila — Ofelija o psihologiji!... Zelo žalostna je reč, ampak kamor človeka življenje vodi, tja ga vodi: naj se joka, naj kriči, naj breca na levo in na desno — kjer je njegov cilj, tam je!... Moj cilj je spodoben in rodoljuben... kakšen je njen cilj? Tako malo je spodoben kakor rodoljuben... Kaj je resnično in resno mislila, da se spojita kdaj sever in jug?“

Globlje v srcu pa je ležala sladko-otožna misel.

„Glej, zaradi tebe je ugasnilo zdaj mlado življenje... Koliko tragedij se vrši in izvrši na svetu, ne da bi jih videlo človeško oko, ne da bi jih opeval navdušen poet! Ampak kdo je kriv? Jaz ne, temveč njeno premehko srce... Usoda hodi svojo pot in nikogar ni, ki bi ji smel stopiti pred noge brez strahu...“

Zaklenil je do vrha polni kovčeg in je šel...

Ko se je odpeljal vlak s postaje in je vozil še počasi in trudoma, je gledal Polonij v dolino, ki se je vsa svetila v mesečini. Natanko je razločil drobno senco, ki je hitela iz izginila v senco črnih vrb.

Polonij je zavzdihnil globoko, legel je na klop in je zaspal...

Kmalu, ko je prišel v Ljubljano, je stopil v izbo mladega literata, ki je bil na glasu, da je nespodoben človek.

Božične jagode

Med priljubljene okrasne rastline, ki jih je človek iztrgal naravi, jih požlahtnil in prenesel v svoje domove, sodi tudi *Solanum capsicastrum*, doma iz Brazilije in Urugvaja. To rastlino poznamo pri nas pod različnimi krajevnimi imeni: božične jagode, zimska češnja, sobni jagodnjak, koralnik, koralni razhudnik. Te lončnice ne gojimo zaradi listja ali cvetja, temveč zaradi lepih oranžnih rdečih plodov, ki zore v sredini decembra. V tem času je rastlina podobna okrašeni jelki in po lepoti ne zaostaja za cvetočimi lončnicami. Žal pa so

njeni plodovi močno strupeni in zato moramo paziti, da ne pridejo do njih otroci.

Rastlina je grmičaste rasti z jajčastim, temno zelenim listjem. Navadno cvete v avgustu in septembru. Drobni beli cvetovi se razvijajo posamezno in nas spominjajo na cvetove krompirja.

Božične jagode razmnožujemo s semenom in s potaknjenci. Iz zgodnjih, pomladnih sejancev lahko ob skrbni negi še v istem letu vzgojimo rastlino, ki bo na jesen že cvetela in imela tudi že nekaj plodov. Ker pa je vzgoja iz semen nekoliko zahtevna, rajši razmnožujemo doma rastlino s potaknjenci. Tako vzgojene rastline so krepkejšje rasti, poleg tega pa tudi bolj rodovitne. Potaknjence jemljemo v zgodnji pomladi — navadno v marcu od prezimljenih rastlin. Med rastjo jih lahko oblikujemo v drevesca ali grmiče.

Božične jagode zahtevajo predvsem svež zrak in mnogo sonca, zato jih imamo čez leto na balkoni, odprtih oknih ali pa na vrtu. Lepo se bodo razvile, če jih z lončkom vred vkopljemo v vrtno gredo. Poleg sonca in svežega zraka pa potrebuje rastlina še hranilno prst, obilno zalivanje s postano vodo in večkratno gnojenje. Najprimernejša zemlja je kompostnica, pomešana z gnojeko in mivko, najboljšje gnojivo pa so zalivki kurjeve. Preveliki lončki niso priporočljivi, ker rastlina v tem primeru le bujno razvija liste, manj pa cvetja in plodove.

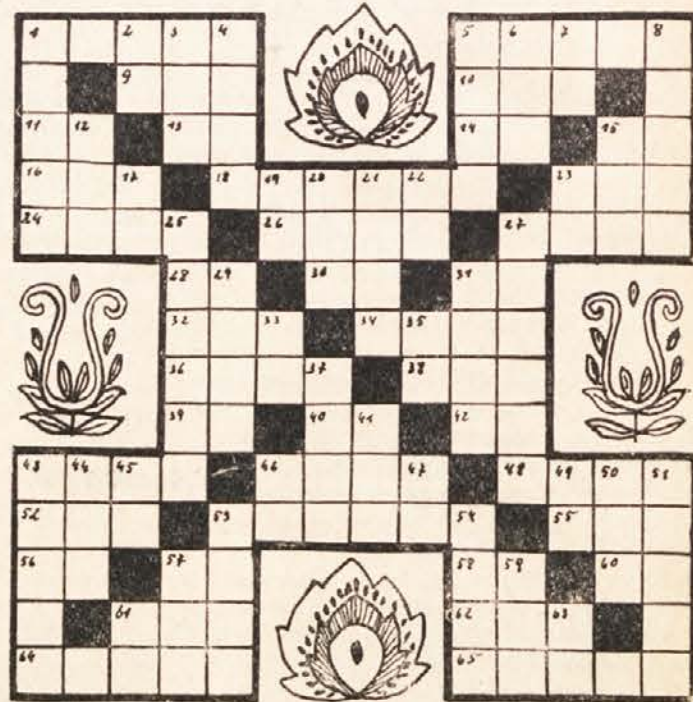
Pred jesensko slano jo prenesemo v svetlo, nekurjeno sobo, kjer bodo jagode dozorele. V pretoplih prostorih radi plodovi prehitro odpadejo. V tem času moramo rastlini posvečati tudi več pozornosti, posebno glede zalivanja. Če je zemlja presuha, rada odvrže liste, pa tudi plodovi ji začno odpadati. Enako se zgodi tudi, če je v sobi presuh zrak.

Božične jagode prezimujemo v zmerno toplih, svetlih prostorih. Zalivamo le toliko, da je zemlja vedno vlažna. V marcu rastlino obrežemo, presadimo v svežo zemljo in ji damo čimveč zraka in sonca za ponovno rast.

Nagradna križanka

Vodoravno: 1. slovenski pesnik (Simon); 5. znana znamka fotografskih paratov in filmov; 9. loščilo; 10. žuželka, ki boleče piči; 11. začetnici imena in priimka znanega slovenskega basista; 13. samo; 14. okrajšava za starejši; 15. znak za prvine erbij; 16. trčenje; 18. vesoljsko vozilo; 23. del dneva; 24. pritok Rena iz Švice; 26. veliko sito; 27. glavno meslo Južnega Jemena; 28. okrajšava za ljudski odbor; 30. povratni zaimek; 31. osebni zaimek; 32. označba za osvobodilno gibanje na Irskem; 34. uporabljanje; 36. del stopala; 38. moški potomec; 39. okrajšava za slovenski; 40. enaka soglasnika s konca abecede; 42. egipčanski bog; 43. plaha gozdna žival; 46. kopno sredi morja; 48. usmeritev; 52. kradljivec; 53. uvod; 55. naziv; 56. začetek abecede; 57. osebni zaimek (množ.); 58. enaka samoglasnika; 60. medmet bolečine; 61. okrajšava imena našega športnega društva; 62. trimesno število; 64. velika slaščica; 65. star kovanec.

Navpično: 1. mesto na Krimu, kjer so se med zadnjo vojno sestali "veliki trije"; 2. novo leto, okraj; 3. poganjek; 4. rumen-rjava barva; 5. kmečko orodje; 6. konica; 7. pritrilnica; 8. "sveto pismo" muslimanov; 12. vranji glas; 15. doba, vek (množ.); 17. avtomobilska označba Kranja; 19. površinska mera; 20. obžalovanje; 21. lahko hlapljiva tekočina; 22. kazalni zaimek; 23. član; 25. geometrijski lik; 27. južni sadež; 29.

ptica ujeta; 31. gora na Koroškem; 33. okrajšava za atmosfero; 35. igralna karta; 37. cestno vozilo; 41. domača vprezna žival; 43. začetek tekme; 44. jadranski otok; 45. začetnici imena in priimka znanega jugoslovanskega izumitelja; 46. oranje; 47. veznik; 49. osebni zaimek (množ.); 50. žensko ime; 51. okoliš (lovski); 53. loščilo; 54. obiskovalec; 57. električna merska enota; 59. moško ime; 61. okrajšava za sredino; 63. pijača starih Slovanov.

Današnja križanka je — po stari navadi — nagradna. Med tiste, ki nam bodo pravočasno, to je najkasneje do 9. januarja 1977, poslali pravilne rešitve, z žrebom razdelili tri nagrade — lepe slovenske knjige.

Deset pravil za srečen zakon

1. Odkrito povejte svojemu zakonskemu partnerju vedno vse tisto, kar vas muči. Naj vas ne bo strah ostrih besed, izogibajte pa se žaljivkam! Takoj se pogovorite o napakah, ki vaju jeze, in ničesar ne puščajte za jutrišnji dan!

2. Nikar ne mislite, da boste z molkom dosegli vzajemno skladnost. Nekega dne, ko ne boste več mogli prenašati takšnega življenja, bo prepozno za urejanje.

3. Če ste sami krivi zavoljo kakšnega prestopka, bodite dovolj poštteni in priznajte svojo napako. Ne branite vztrajno tistega, kar je očitno narobe, in ne vsiljujte krivde drugemu.

4. Ne bodite maščevalni! Poskus, da partnerju vrnete milo za drago, pripelje do popolnega zakonskega poloma.

5. Pri morebitnih zakonskih spopadih ne iščite nasvetov pri svojih prijateljih, znancih in sorodnikih. Zakonske probleme lahko rešijo le zakonci sami med seboj. Vmešavanje drugih ljudi pri naša zgolj neprijetnosti — prvim in drugim.

6. Če pričnete z zakonskim partnerjem razpravljati o kakem problemu, ostanite zgolj pri njem. Ne prenašajte pogovora na "stranpota", ker bo takšen razplet tem nujno povzročil pravo zmedo.

7. Ne žalite članov družine svojega zakonskega partnerja. Ljudje so občutljivi za to.

8. Če je vaš mož podvržen kakšnim izrazitim slabim lastnostim, ga boste le-teh najprej odvadili, če boste veliko z njim. S prepri in nenehnim godrnjanjem ne boste ničesar rešili.

9. Ne pritožujte se lastnim otrokom. Otrok bo hitro odpustil grehe svojemu očetu ali materi, vam pa ne bo odpustil, da ste žalili enega ali drugega.

10. Dovolite možu, da ima nekaj svoje osebne svobode; naj gre sam v kavarno, na tekmo, med prijatelje. Če je radodaren, bodite vi varčni. Eden izmed zakonskih partnerjev mora uravnati denarno ravnovesje.

O pijačah in o umetnosti pitja je bilo napisanih že na stotine knjig. Cele razprave o različnih pijačah, kako jih pijemo in serviramo, o vinih, čaju in kavi. V temle sestavku se nečemo spuščati v novo "razpravo", ampak vam skušamo dati zgolj nekaj praktičnih nasvetov.

Ob 8.30 uri: Po nasvetu strokovnjakov mora biti zajtrk obilen, zato bomo k njemu servirali sadne sokove, čaj, mleko, belo kavo ali pa kakao (pozimi).

Ob 13. uri: Pri kosilu je izbira vina tesno vezana na jedi. K mesu pijemo rdeče vino, ki je toliko močnejše, kolikor bolj krvavo in okusno je meso, toda k belemu mesu (piščanec, jagnjetina) spada

lažje rdeče vino. Z ribami vedno belo vino, ki mora biti čimbolj sveže.

Ob 14. uri: S kavo zaključimo običajno ali izbranejšo kosilo.

Umetnost pitja

Serviramo jo komaj skuhamo, še zelo vročo, iz kavne ročke, v katero ste jo maloprej nalili. Sladkor je lahko v kockah ali pa sipa; uporabljamo ga bolj malo.

Ob 17. uri: To je čas klasičnega čaja "ob petih". Ta običaj prihaja iz Kitajske, Japonske,

Indije, Anglije. S Ceylona, Indije in Kitajske prihajajo tudi najboljše čaji na svetu, različnega okusa, arome in barve. Pravilne priprave dobrega čaja so: voda mora

vreti v posodi, ki služi samo v ta namen. V čajnik, navadno star in mnogo rabljen, ki smo ga poprej na pari malce segreti, stremo dve žlički čaja na osebo in dve žlički "za čajnik". Potem v čajnik zlijemo vrelo vodo, ki je pravkar zavrela, zapremo pokrov

čajnika in počakamo 3 minute. Serviramo takoj, kajti čaja nikdar ne pogrevamo.

Ob 19. uri: Pred praznično večerjo serviramo koktajle. Aperitive, alkoholne ali brezalkoholne pijače serviramo lahko z ledom.

Ob 20. uri: Med vini pri kosilu in med vini, ki spadajo k večerji, ni skoraj nobene razlike. Zato lahko nadaljujemo pogovor o vinih. Velja kot prej — k rdečemu mesu rdeče vino, k belemu belo. K pecivu pijemo desertna vina, vse vrste belih vin, rdeča peneča vina, šampanjec. Vsa vina serviramo čimbolj hladna, čimbolj mrzla. Sredi večerje se prileže tudi malce konjaka, sladkega likerja ali maraskina.

"Glej, nekaj lepega ti bom povedal, ampak praviti ni potreba naokoli, da sem bil pri tebi... Tako in tako... jaz sem rodoljub in spodoben človek... Ofelija se je utopila zaradi mene in zato sem prišel k tebi, da ti razložim to povest, ki bi bila prelepa snov za roman..."

Mladi literat mu je odgovoril:

"Prvič: tiste snovi, ki jih blebetavi ljudje ponujajo literatom, niso snovi, snov je kvečjemu blebetavec sam. Drugič: Polonij ni bil ljubimec Ofelije, temveč njen oče; in ko je bil mlad, ne verjamem, da bi se bila katerakoli Ofelija zaljubila vanj. Tretjič: če se je Ofelija vendarle zaljubila vate, je bila lahko še Ofelija, zakaj že sam sem videl Polonija, ki je jako dobro igral Hamleta; ampak če se je utopila zaradi tebe, ni bila Ofelija, in če je bila Ofelija, se ni utopila. In četrtič: se mi zdi, da je vsa ta reč samo toliko zanimiva, kolikor dokažuje, da si ostal tista grda kanalja, ki si bil."

Polonij se je poslovil razžaljen in zlovoljen...

Kedaj se je vršila ta čudna zgodba? Kdo je posvetil v obraz mrtvecu, ki je ležal v temi, pozabljen in nerazodet, in ki je komaj v sanjah narahlo trenil z očmi, komaj vidno zganil s tenko roko?...

Kam teko misli, kam sanja spomin?

Zatrisni oči, preteklost; iz sence porojen, utoni v senco, greh!...

IV

V tistem trenutku, ko je ugledal Jareb črno ptico, se je razdelila megla, vse sence so se razmeknile, veseli gostje, pijani snubci so se vzdramili. Nič več ni plaval beli angel Mihael nad bradatimi zavrženci, temveč Liza, lepa krčmarica, je stala sredi izbe, Jareb je stal pred njo in se je priklanjal.

"Kakšna komedija?" je vzkliknil Hojzič in je planil izza mize.

Mirno in spodobno se je okrenila Liza proti njemu, miren in spodoben je bil njen obraz.

"Nikar ne govorite o komediji, gospod Hojzič, zakaj nobenega komedijanta ni v moji izbi in vsi moji prijetni gostje

so češteni in češenja vredni rodoljubi. Ako pa mislite, da sem storila komu krivico, ker nisem iztegnila roko, kamor je ukazalo srce, tedaj je to jako nedostojna misel!"

Hojzič se je hudo razljutil; vstal je, še kozarca ni izpraznil, vzel je klobuk, vrgel ga je najprej na tla, nato ga je pobral in je šel.

Liza je gledala za njim z resnim pogledom, skoro je bila žalost v njem. Z ljubeznivosladkim smehljajem jo je tolažil Jareb.

"Ne bridkosti ob tej slovesni uri!... Za kom strmiš, Liza, na koga misliš? Naj gre, kamor ga žene pregrešno nagnjenje; in še potreba ni, da rečem: naj gre; ker itak pojde! Zakaj dvoje vrst ljudi je na svetu, dvoje natanko ločenih sort: na eni strani stojimo rodoljubi, ki nam je rodoljubna dolžnost vsega nehanja smer in pravilo; na drugi strani pa stoji Hojzičeva nespodobna drhal, ki se ne ravna po smeri in pravilu rodoljubne dolžnosti, temveč sploh po nobenem pravilu in nobeni smeri. Eden izmed njih, če ni bil Hojzič sam, je naredil nekoč, ko je šla procesija mimo njegovega okna, nekaj takega, kar se da samo na tihem povedati... Kam, Liza?"

Liza se je bila okrenila, njene oči so bile razmišljene in so iskale. Toda niso iskale lehkomišelnega praktikanta Jerine, tudi ne spodobnega župana Frfile, celo ne rodoljubnega učitelja Šviligoja. V temo so iskale, v daljavo in v spomin...

Čudna tišina je ležala v izbi, čudna potrtost na obrazih; vzdih je bil ves težak in soparen. Župana Frfile je skelelo v oči in otiral si je potno čelo z velikim rdečim robcem; učitelju Šviligoju je bilo slabo in neznan ljubljanski škric se je držal na jok in ni vedel, kam bi se ozrl. Še uro poprej, še trenotek pred odločitvijo so bila vsa srca lahka in vesela, nič ni bilo strahu, nič zavisti in srda. "Kakor kane!" so si mislili in zelo majhno je bilo upanje v vseh teh lahkinih in veselih srh.

"K tebi prihajam!" je izpregovorila Liza in vsa radost je minila. Vojska pregrešnih občutkov se je izlila v srca, srd, zavist in bridkost ob sreči bližnjega. Gledali so na mizo z

zlovoljnimi očmi: vino je bilo kislo, kruh je bil star, meso prepečeno.

"Tako pa torej pojdemo!" se je vzdignil najprej župan Frfila; vzel je v roko kozarec, toda postavil ga je takoj spet na mizo in ni pil. Komaj je vstal župan, so vstali vsi drugi.

"Tako pa torej!" je izpregovoril župan s slovesnim glasom. "Gospa Liza, tako pa se torej lepo zahvaljujemo za vse dobrote in prijaznosti. Hudo je, da je potreba odhajati iz te prijetne izbe, od te polne mize, ampak pozna je že noč in nobeno veselje, bodisi še tako veliko, ne traja dalj nego do konca. Lahko noč, gospa Liza, in Bog povrni!"

Tako modro je govoril župan Frfila in se je poklonil in je šel preko izbe z umerjenimi, spodobnimi koraki, kakor gre človek, ki hoče pokazati, da je globoko v srcu užaljen, ampak da tista užaljenost briga edino le njega in drugega nikogar nič. Molče je odprl duri, molče se je poklonil na pragu ter je ugasnil v temni veži.

Bolj tenak, bolj priljuden, pa tudi bolj nespodoben je šel za njim lahkomišelní Jerina.

"Lahko noč — obema!" je rekel in ni ga bilo več.

"Lep pozdrav je lahko noč, ampak kadar je nečedna misel v njem, takrat ni lep pozdrav!" je zaklical Jareb za njim z očetovskim, toda jako odločnim glasom; kakor je dolžnost odraslih rodoljubov, da poučujejo mladino.

Stala sta ob durih, Liza in Jareb, Liza na desni, Jareb na levi; Liza se je smehljala, toda razmišljen in nekoliko bleđ je bil njen obraz in molčala je; Jareb je gledal resno, dasi človekoljubno, odzdravljaj je z roko ter delil nauke po potrebi in priložnosti.

Tako so hodili mimo in so se poslavljali, kakor hodijo verniki ob darovanju mimo oltarja, postajajo in poljubljajo relikvijo; ljudomili stari župnik stoji v zlatem ornatu na poslednji stopnici pod oltarjem, drži v roki okroglo, svetlo brušeno ogledalce in pobožno ustnice se sklanjajo; poleg stoji čemerni, rdečenosni cerkovnik ter briše za vsakim poljubom to svetlo ogledalce z blagoslovljenim bombažem.

(Dalje v prihodnji številki)